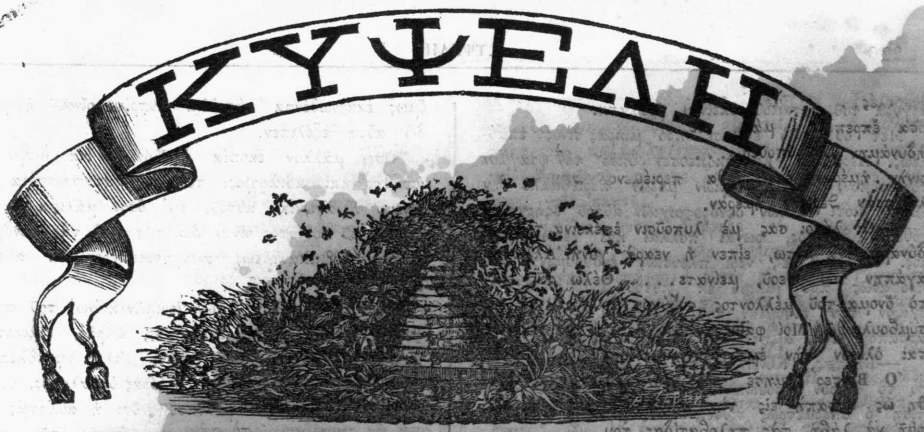

ΕΤΟΣ Γ. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1886 ΦΥΛΛ. 45

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΕΚΣΤΑΙΝ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Κεφ. Α'.

Ἦτο τὸ ἔτος 1016 π. Χ. Τὸ ἑσπερινὸν λυκόφως ἐχρύσου τὰς ἀκτὰς τῆς Λάτμου. Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς γενῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἀπὸ Μυλάσων εἰς τὴν παράλιον πολιν τῆς Μ. Ἀσίας Μίλητον, ἵστατο, ἐπὶ τῆς ὁδοιπορικῆς αὐτοῦ ῥάβδου στηριζόμενος, ὡραῖος καὶ σφριγῶν νεανίας. Ὁ πολύπτυχος καὶ πολύκολπος αὐτοῦ χιτὼν ἦν κονιορτῷ κεκαλυμμένος. Ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῦ ὤμου ἐκ πλατέως ἱμάντος ἐκρέματο δερμάτινος σάκκος περιλαμβάνων ὀλίγα ἐνδύματα καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα γλύπτου. Ἦτο ὁ ἐκ Μυλάσων Ἀκόντιος ἐπὶ τριετίαν μαθητεύσας ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ διασήμου Ἀθηναίου γλύπτου Φάρακος. Ὁ νεανὶας καλλιτέχνης θεσθάνετο ἤδη ἐν ἑαυτῷ ἱκανὰς τὰς δυνάμεις ὅπως καθ' ἑαυτὸν καὶ δι' ἑαυτὸν ἐργάζηται. Ἐπωφελήθη λοιπὸν τῆς περιστάσεως, ἥτις παρουσιάσθη αὐτῷ, τῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν δι' Ἁλικαρνασσὸν τῆς Καρίας ἀποδημίας πλουσίου τινὸς τοῦ καλλιτέχνου φίλου καὶ ὀλίγα ὡτοῦ ὑπαρχόντα συναγαγών, ἐπέβη τοῦ πλοίου τοῦ εὐπατρίδου Ἀθηναίου καὶ μετὰ ταχὺν καὶ εὐτυχῆ πλοῦν ἀφίκετο εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ ἐπορεύθη πεζῇ πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν τοῦ Μίλασα, ἔνθα ἑβδομάδας τινὰς διαγαγὼν παρὰ τῷ μετρίῳ οἴκῳ τοῦ μαγειροποιοῦ πατρός του, ἔξω τῆς πόλεως σαδίους τινὰς κατοικοῦντος, ἀπῆλθε τέλος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Βοηδρομιῶνος μηνὸς (ἤτοι περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου) πρὸς τὴν διάσημον παραθαλασσίαν πόλιν Μίλητον, ἧς ὁ Ναὸς καὶ τὸ θέατρον ὑψοῦντο ὧν ἐπιβλητικὰ πόρρω τοῦ πόρου αὐτοῦ.

Κατακλιθεὶς ὑπὸ σκιὰν δένδρου ἀνεπαύθη ἐπὶ μικρὸν καὶ ἔφαγε ἐμάχιον ἄρτου κριθῆς καὶ ῥοιάν. Εἶτα ἐγερθεὶς ἔρριψεν ἐταστικὸν ζωηρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πέριξ ὁριζόντος. Ἡ θέα ἦτο ὄντως μαγευτική. Ἀριστερὰ ἠπλοῦτο ἡ πόλις καὶ πρὸ αὐτῆς αἱ Τρογγασαῖαι νῆσοι, ἔτι πρόσαντεροι ἡ ὀρεινὴ σειρὰ τῆς Μοκάλης καὶ ἡ ἀπόρρωξ αὐτῆς ἄκρα, ἡ ὡς ὑπερμεγέθης ξίφους αἰχμὴ εἰς τὴν κυανῆν εἰσβάλλουσα θάλασσαν. Ἀπέναντι αὐτοῦ ἡ παραλία τοῦ κόλπου μὲ τὰς κώπας καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς — πάντα δὲ ταῦτα ὑπερβαλλούσης λαμπρότητι καὶ χρυσίζοντι χρώματι περικεχυμένα.

—Οὐδόλως θαυμάζω, διενοήθη ὁ Ἀκόντιος, ὅτι ἡ Μίλητος, εἶνε τοσοῦτον φιλόμουσος! Οὐδέποτε οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις εἶδον τοιαῦτα παίγνια φωτός, τοιαύτην πληθὺν παιζόντων χρωμάτων καὶ κυμαινομένων γραμμῶν.

Ἀπερίκαλε τὸν κονιορτὸν τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ, ἔρριψε τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς ἀντίπερα τοῦ κόλπου ἀκτῆς, ἔνθα δύο εὐμεγέθεις κυανοπῶς ἀπαστράπτουσαι πιτύων συνδενδράδες ἔτερον τὸ σῆμα τοῦ πολυφήμου Μαιάνδρου, καὶ προύχωρησε, σκεπτόμενος καθ' ἑαυτὸν μήπως ἡ μέλλουσα αὐτοῦ τύχη ἔχῃ τοὺς αὐτοὺς ἑλιγμοὺς, οὓς καὶ τὰ

ὅμως ἐκκενωθέντα κύπελλα κυπρίου οἴνου, ἡ φειδὼ αὕτη ἐξέλιπεν.

Ὅσῳ μᾶλλον ἐκοπία ὁ Κόνων, ἵνα διαμείνῃ ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος, τοσούτῳ καταφανεστέρα ἐγένετο ἡ ἀπονία αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον μᾶλιστα ἡ ἐνέργεια τοῦ πνιγηρίου οἴνου διὰ τῆς ἀνὰ τὰς δενδροστοιχίας περιπλανήσεως ἐνεργητικώτερον ἐπ' αὐτοῦ ἐπέδρα.

Τότε ἐφάνη ἡ ἀστεξὴς τῶν ἰονικῶν κιόνων τοῦ περιζύλου μορφὴ κόρης Θεσσαλικῆς, ἁβρᾶς, εὐκινήτου καὶ ζωηροτάτης ἐπιφύσεως. Ὁ προσβλέπων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Νεαίρας ὀφθαλμοὺς, οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ἀντιλάβῃ ὅτι ἡ αὐλητρὶς ἐκείνη τοσοῦτον κατὰ τὴν κοσμιότητα τῶν συνεχιδίων αὐτῆς διέφερεν. Οἱ ὀφθαλμοί της ἔλαμπον πάθους ἀντανάκλασιν, τὰ ῥοδινὰ χείλη προὐκάλουν τὸ θέλγητρον θερμότερον καὶ ἐπιθυμητικώτερον τῶν χείλεων τῶν δύο συνεχιδίων αὐτῆς, τίνες ἀνθοῦν ὡς κεφαλὴν κρίνου ἐφαίνοντο τῆς Νεαίρας.

Κόνων, ὁ φιλόνικος τῆς ἐπαύλεως κτήτωρ, προσεκόλλησε τὰς νεφανείας αὐλητρίδας παραδόξως ὠμοειδῶς, ὅν εἰ ἐθέσπεσαν διαλογίζεσθαι ἀπόρρητον.

Αἱ τρεῖς αὐλητρίδες χαριέντως χαιρετήσασαι προὐκόμισαν διὰ τῆς κεκλικῆς ἀκάνθου τὴν πύλην τῆς ὁδοῦ. Ἐπέλθοντες εἰς τὴν ἀρίστην πόλιν ἀγωνιῶσαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἀκαθαρσιῶν ἐκείνων ἐκ τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀνθρώπων

[illegible] καὶ ἐνταῦθα ὁ τρόπος καὶ ἐν Ἀθήναις, ἰσχύει ὁ νόμος· καὶ ἐὰν τοὐλάχιστον δίκαιον τῶν ἰσχυροτέρων [illegible]

Ἀνωδέξ ἐπεκρύγασεν ὁ Μιλήσιος παραφαδόμενος. Οἱ ἐνταῦθα κατεργόμενοι ξένοι νέοι εἶπε τῶν νόμων. Φρούροι, ἀλλ' ἀπὸ πόλεως ἀπὸ τὸ κατέρεις εἰς ἐπὶ ὁ ὁποιονδήποτε ὁποίων ἀνήκει ὡς καὶ ἡ ἰδέα μου. Θέλω ἐν τούτοις γὰρ ἀδικῶν ἀν ἀσθενὴς χειφῶν ἀξ θέλει ἀποδεῖξθαι τὸν ἀφικεδάσω μετὰ εὐθύμου ἐπαίρασθαι τοῦ Ἡ Νεαίρα, ἐνῶ ὁ Ἀκόντιος ἐφιλονείκει μετὰ τοῦ Κόνωνος ἀκουσίως κατέφυγεν ὀπίσθεν τοῦ Ἀκοντίου, ὥστε ἐὐθὺς ἐξ ἀφορμῆς ἐλλιπεῖν τὴν ζωηράν αὐτῆς συμπάθειαν. Εἶπε γλυκὺ φυσεῖον τοῦ Ἀκοντίου ὑπὸ πρόσκομμα εἰς τὸν Κόνωνα νὰ ὁπῶς συνεχίσῃ τὸν ἀνοῦν καὶ τὸν ἀλγινόν.

—Σὲ παρακαλῶ νὰ ἐξακολουθήσῃς τὸν ὁρόμον σου, εἶπε πρὸς τὸν νεανίαν μετὰ προσπεποιημένης ἀταραξίας, καὶ θέλω ἐπιφέρει ὅτι ἡ ἀπρόσκλητος παρέμβασίς σου ἦτο λίαν προσβλητική.

ΑΣΑΛΑΘΗ

Ὁ Ἀκόντιος δὲν ἐκινήθη. Ἴσως ἦτο ἔκπληξίς τις, ἥτις ἔκαμεν αὐτὸν νὰ ἴσταται ἐκεῖ ἀκίνητος καὶ ἄναυδος.

—Ἀκούεις; ἐπανέλαβεν ὁ Κόνων ἐπὶ μᾶλλον ἐκυτοῦ δεσπόζων.

Ὁ Ἀκόντιος καὶ πάλιν ἐσιώπα ἀκινητῶν· ὁ Κόνων ἥρπασεν αὐτὸν, ὑπὸ αἰφνιδίου μανίας καταληφθεὶς, ἀπὸ τοῦ στήθους ὅπως ἴδῃ πῶς βίας παραμερίσῃ αὐτόν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκείνην ἡ χεὶρ τοῦ Ἀκοντίου συνέλαβεν ἀπὸ τοῦ μετακαρπίου τὸν ὑψωθέντα ἐκείνον τοῦ Κόνωνος βραχίονα καὶ μετὰ αὐτῶν σιδηρᾶς δυνάμεως ἔσφιγξεν αὐτὸν, ὥστε ὁ Κόνων ὀδυνῶν ἔφεσις κραυγὴν ἀφῆκε τὸν χιτῶνα τοῦ Ἀκοντίου.

Ἰδόντες οἱ φίλοι τοῦ Κόνωνος ὅτι ἡ σκηνὴ αὐτὴ ἐλάμβανε ἀπροσδόκητον χαρακτῆρα, ἐξέθλον τοῦ θαυμάσας καὶ μετὰ ἀμηλογουμένης ἀμεροληψίας.

—Ἔχεις ἄδικον, Κόνων, εἶπεν ὁ Ὄλοος. Διὰ πανουργίας καὶ βίας νίκησαι! ὁ εἰδεχθέστατος σάτυρος τὴν εὐειδεστάτην ὑφάνθη ἡμῶν. Τί θέλεις λοιπὸν ἀποδείξῃ; ἂν καταφθόνους διὰ τῆς βίας νὰ ἀφαιρῇς τὴν Νεαίραν; Ὁ δὲ ξένος οὗτος ὡμίλησε μόνον ὡς ἐπιβουλεύει ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς σου, ἥτις δὲν θέλει νὰ ἐπιτρέψῃ τὸ σοῦ βαρεῖαν προσβολὴν τῶν βρωτικῶν ἐθίμων πόμων.

Τὴν γνώμην ταύτην συνεμερίσθησαν καὶ οἱ λοιποί, καθ' ὅσον ὁ Ἀκόντιος ἐλευθεροῦ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ Κόνωνος οὔτε ἀντεπίθεσιν ἐπεχείρησεν, οὔτε θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ του ἐδείκνυεν, ἀλλ' ἐν ἐπιχαρίτῳ ταραχῇ ἐζήτησεν εὐγενῶς συγγνώμην παρὰ τῶν πλουσίως ἐνδεδυμένων νέων, μαρτύρων τῆς δυσαρέσου σκηνῆς. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κόνων φυσετώτερον νῦν ἔν γε τῷ παρόντι ἔκρινεν ἐξωτέρικῶς τοὐλάχιστον νὰ φανῇ οὐδόλως τῷ πράγματι προσέχων. Ἠρκέσθη νὰ ρίψῃ πρὸς τὸν νεανίαν κρύφιον λόγον καὶ μίσους βλέμμα καὶ νὰ συμμετάσχῃ τῶν εὐθύμων τοῦ φίλου του ὁμιλιῶν.

Καὶ ἡμὲν ὁμὰς τῶν φίλων ἀνέκαμψε πρὸς τὴν ἐπαύλιν, ὁ δὲ Ἀκόντιος παραπορευόμενος τῇ Νεαίρᾳ κατράτη τὴν πρὸς τὴν πόλιν ἄγουσαν. Φυσικῶς ἡ Νεαίρα ἀπηύθυνε λόγους τινὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν νεανίαν, ὅστις τὴν μετὰ τοιούτου θάρρους ὑπερήσπισεν αὐτὴν κατὰ τῆς βίας τοῦ πλουσίου Μιλησίου, καὶ ἐπειδὴ ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν ἐβάδιζον ὁδὸν, μετὰ πολλῆς ἐκφράσεων τῆς εὐχαριστίας ἐπαύσης οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε νὰ χωρισθῶσιν. Ὁ Ἀκόντιος ἐπρόσκρουσε πολὺ εἰς τὴν ζωηρὰν τῆς παιδίσκης φύσιν, ἂν καὶ τὸ καταβιβρῶσκον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔθνος καθὼς συνετάρασσεν αὐτόν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Νεαίρας ἦσαν παράδοξος ἕνωσις μεμετρημένης χάριτος καὶ θηλυκεκρυμμένης ὀξύτητος νοῦ καὶ πάθους. Αἱ γραμμαὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς, αἵτινες κατεδείκνυον τὴν ὀξυτάτη ἀσυνήθους πάθους, δὲν προξένουν φόβον ἀποτρόμου καὶ ἰσχυρῶς· ὁ Ἀκόντιος ὅμως διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος εὐθὺς ἀνεκάλυψεν, ὅτι ἄλλος μόλις μετὰ ἑκατονταετῆ σχέσιν ἤθελεν ἀνακαλύψει, καὶ ἡ διάγνωσις αὕτη, μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τὴν παιδίσκην ἐγερθεῖσαν συμπάθειαν αὐτοῦ, προὐκάλει καὶ ἀπαρέσκειάν τινα. Ὑπὸ τοὺς εὐχαριστηρίους λόγους τῆς παιδίσκης ἐφαίνετο καὶ ἄλλη τις ἰδέα. Ὁ υἱὸς τοῦ μαχαιροποιοῦ ἠπάτησε τὸ αἴσθημα τοῦ τρόπου εὐγνωμοσύνης περιέβαλλεν αὐτὸν διὰ μυριόδους δυκτίου καὶ ἀφήρει αὐτοῦ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐνεργείαν.

—Ἐγεννήθης ἐν Μιλήτῳ, ἠρώτησε μετὰ βραχεῖαν σιωπήν. Ὁ

—Κατάγομαι ἐκ τῆς νήσου Δρομίσκου, ἀπήντησεν ἐκείνη. Ἐκεῖ! καὶ ἔδειξε διὰ τῆς χειρὸς τὸν ἀπέναντι αὐτῶν φαινομένην πέραν τοῦ κόλπου.

—Ζῶσιν ἀκόμη οἱ γονεῖς σου; Ἐπὶ

Ἐκίνησε βραδέως τὴν κεφαλήν.

—Οὐχί, ξένε! Ἡ ἀπτωχὴ Νεαίρα ἦν ἀποφλύτως μόνη ἐν τῷ εὐρεῖ κόσμῳ. Ἀλλὰ πῶς ὀνομάζεσαι ἵνα δύναμαι καὶ ἐγὼ ἐν τῷ μέλλοντι διὰ τοῦ ὀνόματός σου νὰ σὲ προσφωνῶ;

Ὁ Ἀκόντιος ἀπεκρίθη ὀκνῶν πως. Ἠσθάνετο καὶ αὖθις τὴν αὐτὴν ἐκείνην περιπλοκὴν ἣν καὶ πρότερον εἶχεν αἰσθανθῆ; Ἴσως χάρις θεία ὡδήγησεν αὐτῷ πρὸ τῆς ὁδοῦ του τὸ χάρισμα καὶ ἀξιαγάπητον ἐκεῖνο πλάσμα, διὸ καὶ ἐὰν ἐπορεύετο πλέον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ μόνος, ἐπλανῶντο ἔχων συμπαθοῦσαν φύσιν. Τότε νεανίσκος ἐμπιστευτικώτερος, ἀνεκοίνωσεν αὐτῇ ἀνὰ πᾶν ὀλίγον τὰ πάθη τοῦ, καὶ τέλος ἠρώτησεν αὐτὴν ἐὰν ἐγνώριζε τὴν Μελανίππου, τοῦ ἱερέως τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἰσίᾳ αὐτὸν ὁ Ἀθηναῖος κατὰ τὴν ἐρώτησιν ἡ Νεαίρα ἔδωκεν αὐτῷ ὑπόκωφον ἀπόκρισιν. Ὁ Μελάνιππος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ πολλῶν ὁ ἄριστος τῶν ἐν τῇ πόλει ἐνδυνάτο διὰ πρᾶγμα τῶν ἀφαλῶν τὸν ἐρωτικὴν ἐν ἤγνοει ἡ Νεαίρα ὁ ὑπὸ τὸν ἀνθυπὸ κρίσεις.

Ἔρθασαν εἰς τὴν πόλιν ἀμφότεροι ὁδοῦ. Ἀφαλαμψάντες τὸ ἐπὶ τὴν ἐκείνην μετὰ τῶν πελώνων τὴν πόλιν φῶς, ἐπέστρεψαν.

—Μετ' ὀλίγα νυκτὸς φθάνει ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ἐορτῆς σου, εἶπεν ἡ Νεαίρα. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Μελανίππου ἐπέτυχε ἡ ὑπόρροια τοῦ ἐξέρχεται κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ Θέλεις τοῦ ἐκεῖ ἐν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ

ναύτης ποῦ ὁποίου ἡ καρδία καταλαμβάνεται ἐκ φρίκης!

Καὶ ὅμως, ἀν πάντοτε ἐπιθυμῶ μόνον τὴν ἐπιφάνειάν σου θεωρουμένη! Πῶς δύναμαι νὰ διεισδύσῃς εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐρεύνας κακοῦ σου, τῆς φρικτῆς μου δυναστείας; Ἐπιστρέψατε τοὺς κεκοιμημένους ἐφέστους καὶ τοὺς κευθμῶνας σου, ὅπου κεῖνται ἀπολωλότα διὰ νυκτὸς ζωῆς καὶ ἀναστήσατε; Ἡ ἀνάμνησις τῆς μυφάδας τῶν ἀντικειμένων, ὧν ἐκαλλύνθη κόνις καὶ ἐκρυμμένα ἐπὶ τῆς φρικτῆς σου σκέπης, ὁ θόρυβος τῶν ἀνέμων ἐν τῷ ἀπείρῳ σου, ὁ ἀναστενάζ

προεγευμάτιζον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου τῆς κομήσης· ἐναντι ταύτης ἀνηρτᾶτο κάτοπτρον ἐφ' οὗ ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπε τὸ φάντασμά της. Ἡ κόμη της ἀτάκτως ἐρριμένη, τὸ πρόσωπον καταβεβλημένον, ἐφαίνοντο μεμφόμενα αὐτῇ διὰ τὸν ἀφελῆ της. Ἠρώτησε τὴν κόμητα διὰ τῆς φωνῆς ἀσθενοῦς ἐὰν ἐσκέπτετο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν οἰκίαν του. Ἀπεκρίθη ὅτι ἦτο διατεθειμένη νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ὅτι ἡ χωρισίς του ἐπροσδιορίσθη διὰ τὴν ἑπομένην Δευτέραν.

Δεύτερον ἀπόκρισις οὐδὲν μέσον ἐπεβλήθη. Ἠρώτησε δὶς ἐπιστολικῆς φωνῆς· Ἐὰν θέλετε νὰ ἔλθῃ ἐπανέλαβεν ἡ κόμης· ἐσκέφθητε τί πρᾶξις θὰ πράξῃ; Τί θέλετε νὰ πράξω; εἶπεν αὕτη.

Ὁ Δὸν Μαρσὰν δὲν ἀπεκρίθη.

Πίστευε, ἐπανέλαβεν αὕτη. Ὁποῖος μόνον δύναμαι νὰ εὕρω τρόπον σᾶς πείθω ὁποῖον ἐξέλασμον, ὁ πρᾶος θυσίας δύναμαι νὰ σᾶς προσφέρω ὅπως συγκατανεύσητε νὰ ἀκούσητε τὴν ἀπόφασίν μου.

Εἰποῦσα ἀπόκεισαι ἀπὸ τὸν ὠμὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ μαξιλαρίου. Ἡ κόμης ἐπῆλθε χωρὶς πλέον οὐδὲν νὰ εἴπῃ· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπιστολὴ ἐφθασε παρὰ τῇ συζύγῳ σου, καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἦτο ὁλόμονον εὐθύμου τοῦ Δὸν Μαρσὰν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν κόμητα τοῦ ἐπεριμένετο ἐν Ἐμμελίνᾳ γενόμενος ἐπὶ τοῦ περιμένετο ὡς χρίας. Ὁ δὲ Μαρσὰν δὲν ἠδυνήθη παρατηρῆσαι τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ μαρτυρικοῦ τοῦ ἀνδρός.

—Λοιπὸν ἀγαπητή μου ἔπε· ἠγόρευε, Σκέφθητε καὶ ἀπόκριθητι. Ἐὰν θέλετε ὁ Ἐμμελίνα ἀπηλπισμένη. Καὶ διατί θὰ ἠρνήσω; Ὁ δὲ Μαρσὰν τῇ ἐκφράσει τὴν χεῖρα, τὴν ἐφίλησε καὶ ἀπεκρίθη.

—Διὸτι τὸν ἀγαπῶ.

Μὰν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκείνων τοῦ σθενοπώρου χαμᾶς ὁ ἥλιος φθίνει ὅλης τῆς λαμψέως τοῦ, καὶ φαίνεται χαιρετίζων τὴν θνήσκουσαν ἡμέρα. Ἡ Ἐμμελίνα ἦτο πρόσβεβλημένος ἐπὶ τὸν δεύτερον πάτωμα ἐν ἀπομεμακρυσμένῃ θέσει ὀπίσθεν τῶν Ἠλυσίων πεδίων. Ἡ ἀκρόασις ἀσμάτων τῆς Νόρμας παρετήρει ἀποσεκτικῶς ἐκάστην ἐκ τῶν δύο διερχομένην ἅμαξαν. Ὅταν ἡ ἅμαξα ἔφθανεν εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ τὸ ἄσμα ἔπαυε, ἀλλὰ τὸ ὄχημα ἐξηκολούθει τὴν πορείαν του, καὶ ὁ Γκίλβερτ περιέμενεν ἔπερον. Διῆλθον πολλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀλλ' ὁ νέος ἀνήσυχος, εἰς οὐδὲν διέκρινε μικρὸν ψάθινον πῖλον Ἰταλικὸν καὶ μελανὴν γυναικείαν ἐσθῆτα. Ἦλθε μία ὥρα, ἀκολούθως δύο· ἦτο πολὺ ἀργά. Ἀφοῦ πολλάκις ἐθεώρησε τὸ ὡρολόγιόν του ἀφοῦ ἐποίησε πλείστους ἐν τῷ δωματίῳ του κύκλους, κατῆλθεν ἐπὶ τέλους καὶ περιπλανήθη ἐπί τινα χρόνον εἰς τὰς ὁδούς. Εἰς ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἠρώτησε πρὸς τὸν θυρωρόν του ἐὰν εἶχεν ἐπιστολὴν καὶ ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἀρνητική. Προσθήσις οἰνοῦ ὀλεθρίου τὸν ἐπαρέξε καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν.

Περὶ τὴν δεκάτην ἐξεπέρασεν τὴν μετὰ φόβου τὴν μεγάλην κλιμακα τῆς οἰκίας τοῦ Δὲ Μαρσὰν. Ὁ λαμπτὴρ ἦτο ἀνημμένος· τοῦτο τὸν ἐξέπλησε καὶ τὸν ἀνησύχησε. Ἔκρουεν ἀμφεῖς· ἤνοιγε τὴν θύραν ἤτις ἠνεῴχθη καὶ ἐσταματήσεν εἰς τὸ ἐστιατόριον. Θαλαμηπόλος τις τὸν συνήντησε καὶ ὁ Γκίλβερτ ἠρώτησε ταύτην ἐὰν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ. Θὰ ἐρωτήσω, ἀπεκρίθη αὕτη. Ἐκεῖ εἰσῆλθε εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ Γκίλβερτ· ἤκουσε μεταξὺ τῶν δύο θυρῶν τρεμούσας φωνὰς ἀνεγνώρισε καὶ ὅτις ἔλεγε χαμηλοφώνως «Εἰπὲ ὅτι δὲν εἶμαι ἐδῶ». Οἱ λόγοι οὗτοι προεκάλεσαν εἰς τὸν σκοπὸν καὶ ἐγίνωσκεν τοὺς περιέμενε τὸν ἐρωτήσασαν περισσότερον κακὸν ἢ νὰ τὸ ἐρίσῃ τὶς ἐν κτυπημα. Ἐβυθίσθη εἰς ἐκπλήξιν ἀνεκφράστον «Ἐκεῖνη ἦτο ἐκεῖ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν μὲ εἶδεν, ἀναμφιβόλως· τί συμβαίνει; δὲν δύναται νὰ μοῦ εἴπῃ μίαν λέξιν; Ἐὰν τοὐλάχιστον νὰ μοῦ γράψῃ.» Ὀκτὼ ἡμέραι παρῆλθον ἄνευ ἐπιστολῆς. Τέλος ἔλαβε τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

«Χαῖρε! πρέπει νὰ ἐγθυμηθῆς τὸ σχέδιόν σου, νὰ ἀπαλείψῃς καὶ νὰ μείνῃς εἰς τὴν γνώμην σου. Ἀχ! μεγάλη θυσία κάμνω τὴν σιγὴν ταύτην λέξεις γίνεις ἐξαδομοῦχος αἰσθάνομαι, καὶ ἀς μοὶ ἐξέφρασας· ὁ ὀλέθριον σχέδιον μόνον μὲ ἀνεγαίτιον. Θὰ δήσῃ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐξαλείψῃς ὅλως· ἡ ὁδὸς ἕνα λογισμὸν ὅς τις μόνος δύναται νὰ μοὶ δώσῃ στιγμὰς ἡσυχίας. Ἐπιτρέψον μοι ὁ φίλε μου νὰ τὰς ἀπολαύσω· ἄλλοτε θὰ ὁρῶν ἐὰν παραδείγματος χάριν τελείαν ἀλλοφροσύνη εἰσέρχεται ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐὰν ἀπαστρέφῃ μὲ κεκλεισμένην καρδίαν ὁ ἥλιος χέσω νὰ μὲ ἴδῃς ἐὰν πρέπει ἡ ἐπιθυμία μου ἔρως μοι δὲν ἐπήρχοντο πλέον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐμπιστεύσω τὸν φρικῶδη βίον μου. Δυστυχέστερος εἶναι ἐκεῖνος ὃς τὴν θαμείνῃ· πρέπει λοιπὸν νὰ ἀναχωρήσῃς ἀφοῦ ἡ ἀποθάσις σου ἐπιτρέπουσα ποῦ θέλεις νὰ ὑπάγῃς; Ἀπεκρίθη μία, σὺν θελήσῃ ἴσως ἢ ἀποσῶσις γὰρ ἔγρεψε· ἐὰν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀπόφασίς σου ἀποφασίσῃ

τὴν θύραν τοῦ γραφείου, εἶδε τὴν Ἐμμελίνα καταχλινομένην, καὶ παρ' αὐτῇ τὸν σύζυγόν της παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης ἠτο. Ὀφασμα πλῆρες αἵματος, ὁ δὲ ἰατρὸς ἐπόγγιζε τας χεῖρας του. Τὸ θέαμα τοῦτο προὐξένησεν αὐτῷ ταραχήν· ἐφριξιάσε, καὶ ἵνα μὴ ἐπαυξήσῃ τὰ δεινὰ τῆς ἐρωμένης του, ἐβάδισεν ἀκροποδητὶ, καὶ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ.

Ἀκρολουθῶς ἐμαθεν ὅτι ἡ κόμησσα διέτρεχε κίνδυνον, καὶ νεωτέρα ἐπιστολὴ τῷ ἀνήγγειλε πᾶν ὅ,τι συνέβη. «Ν' ἀρτηθῶμεν νὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους, ἔλεγεν, ἡ Ἐμμελίνα, εἶνε ἀδύνατον, δὲν πρέπει οὔτε νὰ τὸ σκεπτώμεθα, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ἐὰν σὲ λυπῇ, εἰς ἐμὲ δὲν προξενεῖ πόνον διότι δὲν ὀργαμαι οὔτε στιγμὴν νὰ τὴν παραδεχθῶ. Ἀλλ' ἀποχωρισμὸς ἐξ μηνῶν, ἑνὸς ἔτους μὲ καμνει νὰ ὀλολύζω καὶ μοι κατασπαράσσει τὴν καρδίαν. Προσέθετεν ὅτι ἐὰν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἶχε μεγίστην ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἰδῇ ἐπὶ ἅπας συγκατάθεσαι εἰς τοῦτο ἀπεστερημένη τὴν συνέντευξιν, εἶνε ἀνάγκη περισσοτέρας ὀργαμεως καὶ πεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ν' ἀναχωρήσῃ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφασίσῃ. Τὸ καλόν ἦν χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν Ἐμμελίναν νὰ ἀναίνεται λέξεις κενὴ αἰσθήσεων, καὶ ὑπὸ τοιούτου ψεύδους ὠρκίσθη νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν ἀγαπητὴν ὑπόληψίν του, διὰ τὸν ἀναπαυσιν τῆς κ. Δὲ Μαρσάν. Διηνθέτησε τὰς ὑποθέσεις του, ἀπεχωρέτησε τοὺς φίλους του, ἀγγελλεν εἰς πάντας ὅτι πορεύεται εἰς Ἰταλίαν, ἀκτελοῦν ὅτε τὰ πάντα ἡτοίμασε καὶ ἐλθὼν τὸ ἑσπέρας βαπτήριον του, ἐκλείσθη εἰς τὴν οἰκίαν του ὑπισχνούμενος ἑαυτῷ καὶ ἑκάστην ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαυριον, καὶ οὕτω ἐπόρευετο τὰς ἡμέρας κλαίων.

Τὸ κατ' αὐτὴν ἡ Ἐμμελίνα δὲν εἶχεν ὅλως δι' ὅλου θάρρος ὡς δύνασθε νὰ νοήσητε· ἅμα ἠσθάνθη ἑαυτὴν ἰκανὴν νὰ ὑποφέρῃ τὴν δύνησιν τῆς ἀπουσίας ἐπορεύθη εἰς τὸ Moulin de May, ὁ Δὲ Μαρσὰν δὲν ἠγκατέλιπε, ἔμενε δι' ἐκείνην διαρκοῦσης τῆς ἀσθενείας τῆς κόμης φιλίαν ἀδελφοῦ, καὶ τὰς φροντίδας ἄκρας. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπω ὅτι τῷ συγχωρήσῃ καὶ ὅτι ἡ θεα τῶν βασάνων τῆς συζύγου του τὸν ἔκαμε νὰ παραιτηθῇ τὰ σχέδια τοῦ ἀποχωρισμοῦ· δὲν ὠμίλησε πλέον περὶ τοῦ Γκίλβερτ, καὶ δὲν προσέφερε τὸ ὄνομα τοῦτο μόνος ὢν μετὰ τῆς συζύγου του. Ἔμαθε τὸ προαγγελθὲν ταξείδιον, καὶ δὲν τῷ ἐφάνη οὔτε εὐχάριστον, οὔτε λυπηρόν· ἐμάντευέ τις εὐκόλως τὴν διαγωγήν του ἤν κατὰ βάθος ἀνεγνώρισαν ἔνοχον ἀμελείας πρὸς τὴν σύζυγόν του, καὶ ἀφρόντιδα ὅπως ταύτην καταστήσῃ εὐτυχῆ. Στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονός του ἐβάδιζε βραδέως μετ' ἐκείνου εἰς τὴν μακρὰν ὁδὸν τοῦ δάσους τῶν ἀπεναγμῶν, καὶ ἐφαίνετο σχεδὸν τοσοῦτον κατηφὴς ὅσον ἐκεῖνος, ἠγνωμόνε ὅτι δὲν προσεπάθει ποτὲ νὰ τῇ ἐνθυμήσῃ τὸν παλαιὸν ἔρωτα, καὶ νὰ τῇ πολεμήσῃ τὸν νέον. Ἔκαυσε τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Γκίλβερτ καὶ ἐν τῇ λυπηρᾷ ταύτῃ θυσίᾳ δὲν ἐσεβάσθη ἢ ἕνα μόνον στῖχον γεγραμμένον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἐρασταῦ της, «Σὺ εἶσαι ὅλος μου κόσμος». Ἐπαναγινώσκουσα τὰς λέξεις ταύτας δὲν ἀπεφάσιζε νὰ τὰς ἐκμηδενίσῃ ἦτο τὸ χαῖρε δυστυχοῦς νεανίου, ἔκαψε τὸν στίχον τοῦτον διὰ τῆς ψαλίδος τῆς κλειδὸς τὴν ἔρριψεν ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τῆς καρδίας της. Ἐὰν πρόκειται ποτὲ ν' ἀποχωρισθῶ, τοῦτο τὸν λέξεων, ἔγραφεν πρὸς τὸν Γκίλβερτ, θὰ τὰς ἀπαπαίω. Ἤδη ὁ βίος μου δὲν εἶνε ἢ βάσανος κόνεως, καὶ δὲν δύναμαι νὰ παρατηρῶ τὸν οἶκον μου χωρὶς νὰ κλαίω.

Ἦτο εἰλικρινής; Θὰ ἀπαντήσητε ἴσως· δὲν προέβη εἰς οὐδεμίαν δοκιμὴν ὅπως ἐπανίδῃ τὸν ἐρασταν της· δὲν μετενόησε διὰ τὴν θυσίαν της· δὲν προσεπάθησε ποτε νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν λογισμόν της; Ναὶ κυρία· δοκιμας. Δὲν θελω νὰ τὴν κατασήσω ὀστε καλλιτεραν οὔτε ἀνδρειωτέραν ἀφ' ὅτι ὑπῆρξε· ναὶ ἐκείνη προσεπάθησε νὰ ψευσθῇ ν' ἀπατήσῃ τὸν σύζυγόν της μεθ' ὅλους τοὺς ὅρκους τῆς, τὰς ὑποσχέσεις της, καὶ τοὺς ἐλεγχους της· ἐπανέτρεψε τὸν Γκίλβερτ καὶ ἀφοῦ διῆλθε ὀλίγας ὥρας καὶ ἔρωτος μετ' ἐκείνου, ἠσθάνθη ἐπιστρεφομένη εἰς τὴν οἰκίαν της ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀπατήσῃ καὶ νὰ ψευσθῇ· ὁ Γκίλβερτ ἐπὶ πλέον ἠσθάνθη καὶ δὲν ἐζήτησε νὰ τὴν ἐπαγίσῃ.

Ἐν τούτοις δὲν ἀνεχώρησεν εἰθεστι καὶ πλέον δὲν ὠμίλει περὶ ταξειδίου. Μετὰ τὸ πέρας ἡμερῶν τινῶν ἐπείσθη ὅτι ἡ γαληνιώτερος καὶ ὅτι πλέον δὲν ἐφοβεῖτο δεὶς κίνδυνος. Προσεπάθει εἰς τὰς ἐπιστολάς του νὰ κάμῃ τὴν Ἐμμελίναν νὰ αἰσθανθῇ ἐκεῖνο ὅπερ συνέβη τὸν χειμῶνα ἐν Παρισίοις. Ἐδίσταζεν ἐκείνη, ἠρνεῖτο τὸν ἔρωτα, καὶ ὡμίλει περὶ φιλίας· ἐζήτουν ἀμφότεροι ἄπειρα μέσα νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς βασάνους των, ἤ τοὐλάχιστον νὰ βλέπωσιν ἑαυτοὺς πάσχοντας. Τί ἔμελλε νὰ συμβῇ; Δὲν γνωρίζω.

Νομίζω νὰ σᾶς ἀνέφερον κυρία ὅτι ἡ Ἐμμελίνα εἶχεν ἀδελφὴν αὐτὴ ἦτο ὡραία καὶ ὑψηλοῦ ἀναστήματος νέα, ἔτι δὲ καρδίας ἐξαιρέτου. Εἴτε ἐξ ὑπερβολικῆς θελίας, εἴτε δι' ἄλλην αἰτίαν, δὲν ὠμίλησε ποτὲ τῷ Γκίλβερτ ἄνευ μεγάλης προφυλάξεως, καὶ σχεδὸν σχεδὸν μετ' ἀποστροφῆς. Ὁ Γκίλβερτ εἶχε πρόπους τοὺς λέγειν σίτινες καίπερ ἁπλοῖ καὶ φυσικοὶ ἐδον καὶ τελείαν μετριοφροσύνην καὶ ἀγνότητα καὶ αὐτὴ τοῦ νέου ἐλλείψεις καὶ ὁ εὐρέθιστος χαρακτὴρ του, ὀλίγην συμπάθειαν ἀπήντων παρὰ τῇ σοβαρᾷ Σαράχ (τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἐμμελίνας). Ὅσον ἁπαξ ἡ σχέσεις περιωρίζετο εἰς τινας εὐγενεῖς λογισμοὺς χαίως ἀνταλασσομένους εἰς προσφωνήσεις τινὰς ὅταν ἤδεν ἡ Σαράχ καὶ εἰς τετράχρόνον τι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοιούτοις αἱ σχέσεις τοῦ Γκίλβερτ καὶ τῆς Σαράχ δὲν προὐχώρουν.

Ἐν μέσῳ τῶν τελευταίων τούτων περιπετειῶν ὁ Γκίλβερτ προσεκλήθη εἰς χωρὶς φίλης τινὸς τῆς κ. Δὲ Μαρσὰν καὶ λὸν ἔκρινε νὰ πορεύθῃ ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐρωμένης του. Ἡ Σαράχ ἦτο εἰς ταύτην τὴν ἐσπερίδα ἐπορεύθη νὰ καθήσῃ πλησίον της, γνωρίζων ὁποία φερὰ ἀγάπη συνέδεε τὴν κόμησσαν μετὰ τῆς ἀδελφῆς· ἐξ ἄλλου εὗρε τὴν περίστασιν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἐκείνης· ἡ ἀπαπρὸς καλῶς ἐννοουσαν. Ἡ παρελθοῦσα τῆς Ἐμμελίνας ἀσθένεια ἐγένετο προφασις ὅπως πληροφορηθῇ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας της· ἦτο ὡσεὶ νὰ ἐπληροφορεῖτο περὶ τοῦ ἔρωτός του. Ἡ Σαράχ ἀπήντησε παρὰ τὴν συνήθειαν της μετὰ γλυκύτητος, καὶ ὅτε ἡ ὀργήστρα ἐρωκεν ἐν μέσῳ τοῦ διαλόγου των τὸ συνθημα τοῦ τετραχόρου, ἡ Σαράχ ἐπροφασισθη ὅτι ἦτο κεκοπιασμένη καὶ ἀπεποιήθη νὰ χορεύσῃ. Ὁ ἦχος τῶν ὀργάνων καὶ ὁ θόρυβος τοῦ χοροῦ παρεῖχον αὐτῇ περισσοτέραν ἐλευθερίαν πρὸς συνδιάλεξιν, καὶ ἡ νέα ἄφινε τὸν Γκίλβερ νὰ κατανοῇ τὸ αἴτιον τῆς ἀσθενείας τῆς Ἐμμελίνας. Ὡμίλησε περὶ ὅσων ὑπέφερεν ἡ ἀδελφή καὶ διηγήθη πᾶν ὅ,τι εἶδε. Διεξεκοῦσης τῆς διηγήσεως ταύτης, ὁ Γκίλβερ ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν, καὶ ὅταν τὴν ἀνέβασε, εἶδε δάκρυον διαῤῥέον τὰς παρειάς του. Ἡ Σαράχ αἰφνῆς ἔτρεμε καὶ οἱ ὡραῖοι γαλανοὶ ὀφθαλμοί της ἐταράχθησαν. «Τὴν ἀγαπᾶς περισσότερον ἀπὸ ἐνός», τῷ εἶπεν αὐτὴ, καὶ ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ κατέστη ἀλλοία πρὸς αὐτὸν ἢ πρότερον· τῷ ὡμολόγησεν ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου αὐτὴ ἐνοεῖ τὰ συμβαίνοντα καὶ ὅτι ἡ δυσχρόνεια μετὰ τῆς προσεφέρετο πρὸς αὐτὸν προηγεῖτο ἐκ τοῦ ὅτι ἐνόμιζεν ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν ἐφαίνετο ἡ λαμπρότητα κοσμουμένου νεανίου ὁ ὁποῖος κάμνει ἔρωτα εἰς ὅλας τὰς γυναῖκας χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὸ κακὸν ὅπερ ἐκ τούτου δύναται νὰ σύσῃ. Ὡμίλησεν ὡς ἀδελφὴ καὶ ὡς φίλη μετ' εὐχαριστήσεως καὶ εἰλικρινείας τὸ τῆς ἀληθείας ὅπερ μετεχειρίσθη ἵνα δείξῃ εἰς τὸν Γκίλβερτ τὴν ἀπόλυτον ἀναγκὴν ν' ἀποδώσῃ τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν κόμησσαν τὸ ἐπλήρωσε περισσοτέρον ἢ πᾶσα ἄλλη ὁμιλία τῶν, καὶ εἰς ἐν ἐπάρτιον τῆς ὥρας εἶδε καθαρῶς τὴν τύχην τοῦ. Ἀποφασίζοντο ν' ἀναχωρήσῃ ἐξ τῶν κλίνων, εἰ χρόνον ἐξ καθήσωμεν εἰς τὸν κλίνον, εἰπεν ὁ Γκίλβερ θὰ καθήσωμεν ἀντικρὺ καὶ θὰ συνθωμεν νὰ συνομιλήσωμεν χωρὶς νὰ μᾶς παρατηρήσωσιν. Ἐκείνη συγκατένευσεν, ἔλαβον θέσιν καὶ ἐξηκολούθουν πολὺ περὶ τῆς Ἐμμελίνας. Ἐνῶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν χορευτὴ ἐφαίνετο τότε ὁ Γκίλβερ ἐπὶ τοῦ ἐσωλίου τοῦ θεωνιμένου εἰς σκέψιν καὶ παρατηρῶν τὴν πορείαν τῶν ὑγρῶν. Ἐπανῆλθε, καὶ ἐπανέλαβον τὴν κατηφῆ συνέντευξιν των. Ἐν τῷ θορύβῳ τοῦ βαλλίσματος τοῦ ἀνεμιμνήσκε τὰς πόσας τοῦ ἡμέρας, ὁ Γκίλβερ ὡμίλησε ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ τὴν ἀπομνήσῃ.

Ὅταν ἠλθεν ἡ ὥρα ν' ἀποχωρισθῶσιν ἀμ-

φότεροι ἠγέρθησαν. «Ἔχω τὸν λόγον σου, εἶπεν ἡ νέα, ἐλπίζω εἰς σὲ ὅπως σώσῃς τὴν ἀδελφήν μου, καὶ ἐὰν ἀναχωρήσῃς, προσέθετεν, λαμβάνουσα τὴν χεῖρά του, χωρὶς νὰ φροντίσῃ ἐὰν ἠδύναντο νὰ τὴν παρατηρῶσιν, ἐὰν ἀναχωρήσῃς θὰ εἴμεθα δύο νὰ σκεπτώμεθα ἐνίοτε τὸν δυστυχῆ ταξειδιώτην».

Ἐχωρίσθησαν διὰ τούτων τῶν λόγων, καὶ ὁ Γκιλβερτ ἀνεχώρησε τὴν ἐπαύριον.

ΔΕΝ Μ' ΑΓΑΠΑ

—

ΔΕΝ μ' ἀγαπᾷ ἡ ἀσπλαγχνία, ἐνῷ γὼ αὐτὴν νεκρόνω,
Ἐνῶ ὁ φτωχὸς σὰν τὸ κερὶ εἰς τὴ ματιά της λιώνω.
Κὶ ὅταν τῆς 'πῶ ἡ καρδιά μου γιὰ 'κείνη τί περνάει,
Ἡ ἀσπλαγχνία γελάει.

Μικρὸς ἀκόμη, ἀμάθητος 'στοῦ κόσμου τὴν ἀπάτη
Ὁ δύστυχος ἀγνάντεψα τὸ φλογερό της μάτι.
Κι' ἄναψε μέσ' τὰ στήθεια μου ἀκοίμητο καμίνι
Ὁποῦ ποτὲ δὲν σβύνει.

Ἤτανε γιαρτό μου ἤθελα νὰ μὴ τὴν ἀγαπήσω
Ἔτσι ἀκριβὴ ποῦ δὲν πονεῖ ἤθελα νὰ μισήσω
Μ' ἕνα βλέμμα τῆς γλυκὸ ποῦ ἀγγέλους θανατώνει
Μὲ θλίβει μὲ σκλαβώνει.

Χίλιαις φοραῖς τῆς μίλησα μέστ' ὠμὰ λόγια τ' ἀγλώσσα
—Μὴ καὶ τὰ μάτια σου μὲ κοιτᾷς μὴ μὲ λένε τρέλα;
Τῆς εἶπα μέρα τὴ λαλιὰ ἀπ' ἀπῶ ἀπὸ τὴ χώρα νὰ φύγω,
Πῶς νύχτα μέρα κλαίω.

Τῆς ἐδείξα τὰ στήθεια μου ἀνοιξάτην κρυφὰ μου.
Τῆς εἶπα πῶς ἐπείνησε ἀγὼ ἔχω ἐκαθίσει μόνος
Τῆς εἶπα πῶς μονάχος μου δὲν θέλω πλιὰ νὰ ζήσω,
Ἀνοίξε τὴν ἀπαγκίσω.

Τῆς εἶπα πῶς γιὰ 'κείνηνε θὰ πιοτοθῶ, θὰ σβύσω
Πῶς τόσο νέος γιὰ 'κείνηνε τὸν κόσμο θὲν' ἀφήσω
Μὰ ἡ ἀσπλαγχνία μ' ἀπάντησε γιατί νὰ μ' ἀγαπήσῃς;
Σὰν ἤθελες νὰ ζήσῃς

Ἐν Βελεστίνῳ. (Θεσσαλίας) Ἰανουάριος 1886.

ΑΝΑΣΤ. ΠΡΟΝΤΖΑΣ

ΕΝ ΣΦΑΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ ἢ Ο ΕΡΩΣ ΤΙΜΩΡΟΣ

Στιγμαὶ ἀγωνίας

[διήγημα]

(συνέχ. ὅρα φυλλ. 42)

Οἱ γονεῖς καὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἑλένης ἠγνόουν τὰ πάντα· δὲν ἐγνώριζον ὅτι ἡ ὑπόληψις, ἡ τιμὴ τῆς οἰκογενείας των ἐξήρτητο ἐκ τῆς διαθέσεως, ἐκ τῆς θελήσεως ἑνὸς ἀτόμου, ἑνὸς δῆθεν ἐραστοῦ, λάθρα εἰσερχομένου ἐντὸς τῆς οἰκίας των καὶ ἐκεῖ πλησιάζοντος, ὅτι σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον περιέκλειεν αὐτὴν· διότι ἄλλως τε καὶ ἡ πλησίασις τοῦ Νικολάου μετὰ τῆς Ἑλένης τοσούτῳ κρυφίως διεξήγετο, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ ὄμμα τοῦ γείτονος, ὄμμα τὸ ὁποῖον καὶ πρὶν ἀγαπήσῃς ἐπεξηγεῖ τοὺς σκοπούς σου, τὸ φοβερὸν ἄλλως τε ἐκεῖνο ὄμμα, τὸ ὁποῖον. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσμαθεῖ παντοιοτρόπως νὰ φράξῃ τὴν πορείαν τῶν ἀγνοτέρων σου αἰσθημάτων, ὄχι ὅτι αὐτὸ πράγματι εἶνε ὁ φύλαξ τοῦ γείτονος, ἀλλὰ τοὐναντίον τὸ ἐλατήριον, ὅπως ἐπιδιώξῃ συμφέρον καὶ σὲ κατηγορήσῃ ἐκ φθόνου, τὸ ὄμμα τοῦτο δεξιῶς ὑπερέφερον. Ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλένης ἡ θρασύτης τὸ παρατολμον πᾶν ὑπερέβαινε μέτρον· διότι ἠπάτα γονεῖς καὶ ἀδελφούς, κατήρχετο εἰς τὰ μᾶλλον κρύφια τῆς οἰκίας της μέρη, ἐδέχετο εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν ἐραστήν της, ἴσως τὸν κακοῦργόν της, διέμενε μετ' αὐτοῦ ὁλοκλήρους ὥρας, πάντα κίνδυνον ἀνηφοῦσα καὶ ἑτοιμη ἐν πεπτώσει νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν της ὑπὲρ τοῦ Νικολάου· διὸ καὶ ὅτε ποτὲ τὴν ἠρώτησεν οὗτος τίνι τρόπῳ δύναται νὰ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν της, ἐκείνη μετὰ ἀρρενωποῦ ὄντως καὶ ὑπερηφάνου ὕφους ἀπήντησεν — Ἡ γυνὴ ὅ,τι θέλει κάνει, ὅ,τι δὲ δὲν θέλει ἐκεῖνο δὲν κάμνει. — Πρωϊσμός, μεγαλεῖον τοῦ φύλου της πρὸς ποῖος τὸ μέρος, αὐτοῦ, διαβήμαιν.

Ἤδη ἡ Ἑλένη ἠριθμει δέκα καὶ ἐννέα ὅλους Μαΐους καὶ οἱ γονεῖς της τότε πρῶτον ἔστρεψαν τὰ ἐλέμματα των πρὸς ζήτησιν νέου, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν θυγατέρα των. Ἐζήτουν ὅμως νέον πλούσιον, ὑψηλῆς περιωπῆς, ἀδιάφορον ἐὰν οὗτος ἦτο φίλος μόνον τοῦ ἑαυτοῦ του ἢ τῶν ἡδονῶν των καὶ οὐχὶ τῶν γραμμάτων ἢ παντὸς καλοῦ, ἐὰν τὰ αἰσθήματά του ἦσαν εὐγενῆ ἢ χαμερπῆ, ἐὰν χάριν τῶν θησαυρῶν κατεπνίγοντο τὰ ἀγνότερα αἰσθήματα τῆς θυγατρός των. Τοιοῦτον ἐζήτουν νυμφίον καὶ διότι ἦσαν πλου-

σιοι καὶ διότι εἶνε ἔμφυτον εἰς τοὺς πλουσίους νὰ διαιωνίζωσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν περιωπήν. Τὸ βέβαιον ὅμως καὶ ἀληθὲς εἶνε ὅτι, ἐὰν ὁ χρυσὸς δὲν ἔστιλβε δὲν θὰ ἐθαμβοῦντο ἀναμφιβόλως πολλάκις καὶ οἱ τοῦτον κατέχοντες. Ἤθελον δηλαδὴ νὰ ἐκλέξωσιν αὐτοί, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ἐκλεξῇ ἡ καρδία τῆς θυγατρός των. Ἡ καρδία, ἡ ὁποία κατὰ τὰς ἱερὰς ἐκείνας τῆς ἐκλογῆς στιγμὰς εὑρίσκεται ὡς ἐν μεταχμίῳ δύο ὅλως ἀντιθέτων κόσμων, εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ταραχώδους παρελθόντος πρὸς τὸ ἥρεμον καὶ εὔδαιμον μέλλον. Ἀλλοίμονον ὅμως πολλάκις, ἐὰν εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον δεσμὸν δι' οὗ συνέχονται εἰς ἓν καὶ ταὐτὸ ἄνδρ καὶ γυνή, ἐὰν εἰς τὸ συμβόλαιον ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ βασίζονται αἱ πεπολιτισμέναι κοινωνίαι, ἐὰν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τέλος ἐκείνην τοῦ ἔρωτος παρεισδύσῃ ἑτεροβουλία ἐκλογὴ ἢ βία! Πόσα πόσα τότε ἐγκλήματα διαπράττονται! Ναί! καὶ αἱ αὐτοκτονίαι βλιγώτεραι θὰ ὑπῆρχον καὶ οἱ γάμοι τόσον ὀλιγώτερον θὰ προσεβάλλοντο, καὶ αἱ γυναῖκαι παγάδες ὀλιγώτερον θὰ ἐμολύνοντο καὶ οἱ ὑπὸ ξενικὰ ὀνόματα καυχώμενοι νόθοι ὀλιγώτεροι θὰ ὑπῆρχον, καὶ ὁ συζύγικος βίος ἀσφαλέστερος καὶ εἰρηνικώτερος θὰ ἦτο, καὶ τὰ διαζύγια θὰ ἐξέλειπον σχεδὸν ἅπαντα καὶ πολλὰ δυστυχήματα θὰ ἀπεφεύγοντο, ἐὰν ἡ ἐκλογὴ τῶν συζύγων ἐπαφίετο πρῶτον οὐχὶ εἰς τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς ξένους, ἀλλὰ εἰς ἐκείνα τὰ ὄντα τῶν ὁποίων τὸ μέλλον εἶνε πλουσιώτερον καὶ ἡ παρελθόντος καὶ εἰς αὐτὰ καὶ μόνα· τοῦτο ἀνήκει. Ἡμεῖς δὲν θέλομεν, αἰτιώμενοι τῶν γονέων νὰ ὀξύνωμεν περισσότερον τὸ ζήτημα τοῦτο ἀλλοῖ δεδεσθαι· ἴσως συμφωνοῦντες καὶ αὐτοί μετὰ τοῦ γεραιανοῦ ὀλοσόφου ὅτι οἱ ἐξ ἔρωτος γάμοι ἀπροβλέπουσιν οἱ ἐξ ἔρωτος γαμοι ἀπροβλέπουσιν οἱ ἐξ ἔρωτος γάμοι ἀτυχέστατοι, προτιμήσωσιν οἱονδήποτε ἄλλου γάμου, ἂν καὶ τοῦτοις ὁ φιλόσοφος ἀποκρούει. Ἡμεῖς ὅμως παντοτε τὴν ἐναντίαν τούτου θὰ ἐχωμεν γνώμην. Ἐν οἱαδήποτε περιπτώσει καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ τὴν γνώμην ἡμῶν θέλομεν ἐκφρίζει, ἀρκεῖ μόνον οἱ ἐραταὶ ἡμῶν νὰ μὴ ἀντιχωσιν εἰς τὴν ἀπωτάτην τῆς κοινωνίας τάξιν, ἢ, ἕνεκα ἀσθενείας, νὰ μὴ γίνωνται αἴτιοι ἀνθρωποκτόνου τινὸς ἔρωτος.

Ὁ ἐπιδιωκόμενος ὑπὸ τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν τῆς Ἑλένης μνηστὴρ ἐπὶ τέλους ἐξεφάνη. Ἦτο δὲ οὗτος νέος τις πλούσιος μὲν εἰς τὸ ἄκρον, ἀλλὰ κακεκτικὸς τὸ σῶμα καὶ ὑπερήφανος τὴν ψυχήν· προῆρχετο δὲ ἡ ὑπερηφανία του αὕτη οὐχὶ ἐξ εὐγενῶν αἰσθημάτων ἀλλ' ὑπὸ μισαδελφίας καὶ ἀγνοῦς πρὸς τοὺς κατωτέρους τοῦ ἀποστροφῆς. Τοιαῦτα τέρατα, τοιαῦτα ἐκτρώματα ἑκατέρων τῶν φύλων παρουσιαζόμενα πολλάκις διαμορφοῦνται καὶ σφετερίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν καλλονὴν ἐκείνην, ἐκείνα τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα πολυχρόνιοι παθήσεις καὶ φοβερώτατα βάσανά μας προσεπάθησαν νὰ ἐξευγενίσωσι. Τοιαῦτα νεκροτόκια μὲ βεβήλους χεῖρας κοπτόμενα πολλάκις καὶ ἰδιοποιοῦνται τὰ ῥόδα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἐκαλλιεργήσαμεν, ἐποτίσαμεν, περιεποιήσαμεν, προεφυλάξαμεν ἐπὶ κινδύνῳ ζωῆς καὶ σχεδὸν ἀδυνατοῦμεν, σεβόμεθα νὰ τὰ ἐγγίσωμεν. Καὶ ὅμως ἐκεῖνα εὐτυχῆ καὶ ἡμεῖς θύματα σκληρᾶς ψευδοῦς τινος φήμης. Τοιαῦτα τὰ βραβεῖα τῶν ἀγώνων μας!

Εἶχεν ἀνατείλει ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ μέλλων τῆς Ἑλένης νυμφίος ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ γνωστὸς εἰς αὐτήν. Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἡ δυστυχὴς Ἑλένη ὠνειρεύετο τὸν Νικόλαον, ὅτι τὸν εἶχε πλησίον της ὁρατὸν μόνον πλὴν ἄυλον, ὅτι κατέβαλλε μυρίους ἀγῶνας, ὅπως ἐν μόνον φίλημα τῷ προσφέρῃ, ὅτι τὸ κατορθώσαν ἐπὶ τέλους καὶ ἀφοῦ ἠσπάσθη αὐτὸν καὶ ἀφοῦ τῷ προσέφερεν ἕνα κρίνον λευκὸν ὡς αἱ χεῖρες αὐτοῦ τὸν ἀπωτέρω, ἐκεῖνος ἐξεφανίσθη ἀπὸ τοῦ ὀρθαλμοῦ της ἐκ παλείψας αὐτὴν εἰς τὸ μέσον φρικαλέου κρημνοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου πᾶσα διαφυγὴ ἦτο θάνατος ἀνεπόφευκτος.

Ἡ δυστυχὴς ἐξεφάνη εἰς κραυγὰς ἐξυπνήσασα καὶ ἐν ταραχῇ ἀνεκαθέζετο ὡς ἀληθῶς καὶ τοι ἐξυπνήσασα καὶ τὸν Ἑλένην τὸ ὄνειρον τοῦτο τὴν ἀνησύχησεν· ἡ ἔντρομος αὐτῆς φαντασία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν ἀφορμὴν αὐτῆς δυσοίωνα προαισθήματα τὸν φόβον τὸν κατέλαβε τῆς ἀπόμοιρος ἡ ἐλπὶς δὲν ἔπαψε ἐθέγετο τὸν ἔρωτα. Ἐνεδύθη ὅσον θὰ ἐκαθυστέρει τὸν πρωϊνὸν ἀλλὰ τὸν ἐξωτερικὸν ἔνδυμα, περιεφέρθη πολλάκις εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἔλαβεν ἐκ τῆς συρτοθήκης της κόκκινον τὸ τριανδίλλιον, ἐδέκ τοῦ ὁποίου ἐγένετο γνωστὸν ὅτι τὸν ἐραστήν της ὅτι τὸν ἐσπέρας τὸν περιέμενε ἐξῆλθε καὶ ἐπώπασε τὸν ἥλιον ἐκφαίρεσα τὴν πρωϊνὴν εἰς τὸν ἐξώστην πᾶν λόγῳ μὲν ὅτι ἔμελλε νὰ ποτίσῃ τὰ ἄνθη της, πράγματι δὲ ἵνα ἴδῃ τὸν ἐρασμιόν ἐκεῖθεν ἐρχόμενον καὶ ἀποπαίσῃ αὐτῷ σημεῖον ὅτι τὸ ἐσπέρας τὸν περιέμενεν. Ἡ Ἑλένη ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ νωχελῶς καὶ θὰ περιέμενε καὶ μέχρι ἀγόνου τῆς νυκτός, ἐὰν ἡ φωνὴ τοῦ πατρός της (μοιραία φωνὴ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν!) δὲν τὴν προσεκάλεσε ἐξαφνικῶς. Κατ' ἀρχὰς προσεποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσε καὶ πάλιν ὅτι δὲν ἤκουσε, ἀλλ' ὅτε τέλος ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐπαναλήφθη καὶ ἡ Ἑλένη ἀφῆκε τὸν ἐξώστην καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ἐσήμαινεν ἀκριβῶς ἡ δεκάτη τῆς πρωΐας ὥρα, ὅτε ὁ Νικόλαος εἰσῆλθε τὸν ἐξώστου τῆς οἰκίας τῆς Ἑλένης καὶ ἠπόρει, μὴ ἰδὼν αὐτὴν κατὰ τὸ σύνηθες, μὴ γνωρίζων ὁ δυστυχὴς ὅτι ἡ ἀτυχὴς Ἑλένη

τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνεκάλυπτε μυστήρια θανάσιμα δι' αὐτὴν, ὁλέθρια δι' αὐτὸν. Περιέμενεν ὀλίγον, δῆθεν προφασιζόμενος ὅτι κάτι τι ἀνεγίνωσκεν, ἔφυγεν, ἐπανῆλθε, διῆλθε χωρὶς ποσῶς ν' ἀποσπάσῃ τὰ βλέμματά του ἀπὸ τὸν ἐξώστην ἀλλ' ἡ Ἑλένη δὲν ἐφαίνετο.—Κάτι τι συμβαίνει—ἔλεγεν εἰς αὐτὸν προαίσθημά τι καὶ τὸ προαίσθημά του τοῦτο δὲν ἐψεύδετο.

(ἕπεται συνέχεια)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ.

IL CONTE DI CARMAGNOLA

τραγῳδία

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΝΤΖΩΝΗ

—

Βεβαίως εἶναι οὐχὶ μικρὸν τόλμημα νὰ γράψῃ τις περὶ ποιητοῦ, οὗτινος τὰ ἔργα εἶναι θηλυκὰ τοῖς πᾶσι περὶ ποιητοῦ, οὗ τὸ ὄνομα ἠχεῖ ἐν πάσῃ εὐγενεῖ καρδίᾳ, παραβαλλόμενον πρὸς τὰ γλυκύτερα καὶ προσφιλέστερα ὀνόματα. Ἡμεῖς γράφομεν τὰς λέξεις ταύτας, οὐχὶ ὅπως ἐπιδείξωμεν τὰς γνώσεις ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα προσφέρωμεν φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ὅστις ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν λατρείαν, τὸν πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτα, τὴν μεγαλοψυχίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἐδίδαξεν ἡμᾶς νὰ αἰσθανώμεθα καὶ ἀγαπῶμεν τὸν ποιητὴν, ὅστις τοσοῦτον μᾶς ἠγάπησεν.

Τὰ τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ ἔργα θρησκευτικῶς, πολιτικῶς καὶ φιλοθρικῶς ἐδόξασαν τὴν Ἰταλικὴν θρησκείαν εὐρεῖαν, ἐν ὅλῳ ἀντιπροσώπῳ δι' οὗ ἀνεκτήσατο τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς καὶ δι' οὗ τὸν φέρουσι τῆς παρθενικῆς αὐτῆς ἐσθῆτος διέλαμψαν ἐνώπιον πάντων τῶν ὀφθαλμῶν ἁπάντων. Ἡ πολιτεία ἀπέκτησε πολύτιμον, ὅστις ὑπερτερεῖ νίκας ἀνωτέρας τῶν Ἰταλικῶν στρατῶν διὰ τῆς ἑνότητος τῆς γλώσσης ἐν τῷ ἀριστουργήματι τοῦ «Οἱ Μελλόνυμφοι» καὶ διὰ τῶν τραγῳδιῶν αὐτοῦ περικλεοῦς καινοτομίας. Ἡ φιλολογία τέλος συγγραφέα, ἱστορικὸν, ποιητὴν, κριτικὸν, μυθιστοριογράφον, φιλόσοφον μέγαν.

Ὡς λυρικὸς ποιητὴς ἀνεδείξατο νέαν ποίησιν, φυγαδεύσας ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ τοὺς ψευδεῖς Θεοὺς τῶν παλαιῶν χρόνων· ὡς συγγραφεὺς ἐχάραξεν ἴχνη ἐν τῇ γραμματολογίᾳ γλώσσης ζώσης· ὡς ἱστορικὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁποία πρέπει νὰ ἦναι ἡ τοῦ XIX αἰῶνος ἀληθὴς ἱστορία· ὡς μυθιστοριογράφος ἐκήρυξεν τὸν τῆς ἐποποῖας θάνατον καὶ ἀνεδείξατο τόπους θαυμασίους, ἀπαραμίλλους· ὡς δραματοποιὸς τὴν ἐν τῷ δράματι ἀνάπλασιν· ὡς κριτικὸς τὴν βαθύνοιαν καὶ περὶ τὴν κρίσιν διαύγειαν· ὡς φιλόσοφος τὴν τοῦ ἀθανάτου πάππου αὐτοῦ ἰδιάζουσαν μεγαλοφυΐαν.

Τῶν στενῶν ὅμως ὁρίων μὴ ἐπιτρεπόντων ἡμῖν νὰ ἐκτανθῶμεν περισσότερον ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀριστουργημάτων του, θέλομεν μόνον ὁμιλήσει περὶ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ δράματος καὶ περὶ τῆς τραγῳδίας αὐτοῦ τῆς ἐπιγραφομένης «Ὁ κόμης Καρμανιόλας».

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ XIX αἰῶνος τὸ δρᾶμα ἐν Ἰταλίᾳ ἠκολούθει τὰ ἴχνη τῶν παλαιῶν ἀριστουργημάτων, ἔχον ἀντιπροσώπους τρεῖς ποιητὰς, οἵτινες κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ Ἰταλικῷ Παρνασσῷ, καὶ οἵτινες σὺν τῷ Ἀλφιέρῃ καὶ Πηρίνῃ διὰ τῶν σίχων αὐτῶν ἐφυγάδευσαν τὰ νωχελῆ τῶν Ἀρκάδων (Arcadi) βελάσματα. Οἱ ποιηταὶ οὗτοι ἦσαν ὁ Πινδεμόντης, ὁ Μόντης καὶ ὁ Φώσκολος. Ἐπεδόθησαν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ καὶ μετ' ἐπιτυχίας ἐπραγματεύθησαν αὐτὴν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἀλφιέρης κατήρχετο εἰς τὸν τάφον. Ἀλλ' ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τοῦ πρώτου τῶν τριῶν τούτων ποιητῶν τῇ ἐπιγραφομένῃ ὁ «Ἀρμένιος», ἡ κριτικὴ μετ' ἀγαλλιάσεως ἔβλεπε προαγγελλόμενον ἀθάνατόν τι ἔργον. Καὶ πράγματι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1820 ἐδημοσιεύετο ἡ περιώνυμος τραγῳδία «Ὁ κόμης Καρμανιόλας»

Ἅπαντες γνώσκουσι τὴν ἀθάνατον ταύτην τραγῳδίαν καὶ τὸν θόρυβον ὃν ἐποιήσατο ἐν τῇ ἐμφανίσει αὐτῆς. Ἡ τραγῳδία αὕτη ὑπῆρξεν ἡ σάλπιγξ, δι' ἧς ἐκηρύττετο ἡ ἐλευθερία τῆς τέχνης, τῶν ἰδεῶν· ἡ σάλπιγξ δὲ αὕτη ἦχει καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἰταλικοὶ λαοὶ διετέλουν ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν. Οὐχὶ πλέον ἑνότης χρόνου καὶ τόπου, οὐχὶ πλέον ὑποθέσεις τῶν παλαιῶν χρόνων, ἀλλὰ κατορθώματα τοῦ μέσου αἰῶνος, τῆς ἀνεξαντλήτου τοῦ ῥωμαντισμοῦ πηγῆς.

Ἅπαντες γνώσκουσι τὰς μεταξὺ τῶν σχολῶν διαφορὰς, ὡς ἐκ τούτου κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐκτανθῶμεν περισσότερον· ἐὰν ὅμως ὑποθέσωμεν ὅτι ποιητὴς ἀκολουθῶν τοὺς κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπραγματεύετο τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ὁ Μαντζώνης ἐξελέξατο, νομίζομεν ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας ἤθελε πραγματευθῆ αὐτὴν; ἡμεῖς βεβαίως ἠθέλομεν ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἐπειδὴ τὰ

τοῦ δράματος ὡραιότερα μέρη, ἅτινα ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τοῦ Μαντζώνη τρεῖς πράξεις περιελαμβάνουσιν, οἷα ἡ τοῦ Καρμανιόλα ἐκλογὴ ἐν τῷ ἐνετικῷ ἀρχηγείῳ, ἡ τοῦ σόλου ἥττα, ἡ τοῦ Μακλοδίου (Maclodio) μάχη, ἡ τῆς Κρεμόνης ὑπόθεσις ἤθελον περιεκτικῶς καὶ ἐν ἀφηγήσει ἐκτεθῆ ἡμῖν, καὶ οὕτως ἡ τραγῳδία θὰ ἤρχιζεν ἀντὶ ἐκ τῆς πρώτης, ἐκ τῆς τετάρτης πράξεως καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Καρμανιόλας περιμένεται παρὰ τῆς γερουσίας προσκληθεὶς. Ὅθεν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ ἡμῖν τὸν τοῦ Καρμανιόλα ὁλόκληρον χαρακτῆρα, οἷον θαυμάζομεν ἐν τῷ Μαντζώνῃ, καθότι οὐχὶ μόνον ἡ διήγησις δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς ἐκτύλιξιν χαρακτῆρος, ἀλλὰ μετ' ἀνδίας ὁ θεατὴς ἀκροάζεται αὐτῆς, ἀπαιτοῦντος τοῦ δράματος διάλογον, διάστημα χρόνου, εὑρὺν τόπον ὅπως τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα πρόσωπα λάβωσι τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν καθόλου ἐνσάρκωσιν αὐτῶν.

Εἴπομεν ὅτι τὸ δρᾶμα θὰ ἤρχιζεν ἐκ τῆς τετάρτης πράξεως ὅπως ἐν αὐτῷ ὑπάρχῃ ἑνότης τόπου· ἀλλ' ἠθέλομεν ἐρωτήσει μία μόνη ἡμέρα ἐπαρκεῖ ὅπως πολυχρόνια κατορθώματα περιλάβῃς; δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὰ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ συμπεριλαμβανόμενα συνέθησαν; ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτῆς εἶχον τοιοῦτον περιορισμὸν, ὥστε ἔμελλον νὰ μένωσιν ἀκίνητα ἢ ἂν ἐκινοῦντο τὰ βήματα αὐτῶν νὰ ὦσιν ἠριθμημένα;

Γνωρίζομεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τραγῳδοποιοὶ ἀπασχολοῦν τοὺς θεατὰς ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν εἰς παράστασιν δύο ἢ τριῶν δραμάτων ἔχοντων τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν· τοῦτο δὲ ἐποίουν ἐπειδὴ ἐγνώσκον ὅτι οἱ θεατὰ ἐν ἀρχαιοτάτοις μόνῃ τραγῳδίᾳ δὲν ἠδύναντο νὰ σχηματίσωσιν ἰδέαν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσώπων, καὶ οὕτω ἐν τῇ μιᾷ τραγῳδίᾳ βλέπομεν τὴν κεφαλὴν ἐνὸς ἥρωος τοῦ πρὸ χειρὸς καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ ἀντιπαταγωνιστοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ νεωτέρῳ δράματι ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ τραγῳδίᾳ ὁ ποιητὴς δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἡμῖν ὁλόκληρον τὸν πρωταγωνιστὴν του, καὶ τούτῳ ὀφείλεται ἡ ἐνότης τοῦ χρόνου καὶ τῷ ἀπωθήσαντι τὴν ἑνότητα τοῦ τόπου.

(ἕπεται τὸ τέλος)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ.

ΟΙ ΜΙΝΩΤΟΙ

—

Οἱ μὲν Ἐνετοὶ, προσεπάθουν περὶ τὸ 1499, κάπως τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἰταλικῇ χερσονήσῳ νὰ ἐπαναφέρωσιν, ἕνεκα τῆς εἰσελεύσεως τῶν Γάλλων. Οἱ δὲ Τοῦρκοι, καίτοι εἶχον ἀνανεώσῃ τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης, μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἐνετῶν, ἐξηκολούθουν ὅμως ἀσπλάγχνως πειρατεύοντες καὶ πιέζοντες τὴν Δαλματίαν, τὴν Ἰστρίαν καὶ τὰς ἐν τῇ κατοχῇ τῶν Ἐνετῶν νήσους. Μὴ δυνάμενοι δυστυχῶς οἱ Ἐνετοὶ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν τάξιν, ἄνευ ὅπλων, περιεπλέχθησαν μετὰ τῶν Τούρκων εἰς νέους πολέμους. Δεινὴ ναυμαχία ἐγένετο μεταξὺ 267 ἰσχυρῶν τουρκικῶν πλοίων καὶ 110 ἐνετικῶν, παρὰ τῇ νήσῳ Σαπιέντζα. Νικηταὶ δυστυχῶς ἔμειναν οἱ Τοῦρκοι ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ ὡς καὶ ἐν ἑτέρᾳ, εἰς ἃς, ἥττας οὐ μικρὰς ὑπέσθησαν οἱ Ἐνετοί. Οὕτω δὲ πόλεις ἑλληνικαὶ, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἐνετῶν, μείναναι ἄνευ συνδρομῆς τοῦ ἐνετικοῦ στόλου προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὸ Ναύπακτον, ἡ Μεθώνη, ἡ Κορώνη καὶ ἄλλα μέρη περιέπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀγρίων Ὀθωμανῶν. Ἡ Μεθώνη ἔπεσεν ὅμως ἡρωϊκῶς. Ἀλλὰ περισσότερα σύνεσις ἢ ἡρωϊσμὸς θὰ ἦτο προτιμότερον, καθότι ὅτ' ἔφασαν πρὸς ἐπικουρίαν αὐτῶν, τῇ διαταγῇ τοῦ ἐνετοῦ ἀρχηγοῦ Γριμάνη, πλοῖα ἐνετικὰ, οἱ κάτοικοι, ὁρμήσαντες εἰς τὰς ἀκτὰς, μεθυσοι χαρᾶς, κατέλιπον ἀπροστάτευτα τὰ ὀχυρώματα. Οἱ Τοῦρκοι, ὠφεληθέντες, ἐξ ἐφόδου κατέλαβον τὴν πόλιν. Τοῦτο ἐνοήσαντες οἱ κάτοικοι ὑπερμάχοντο ἐρρωμένως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· ἀλλὰ ἄρχα. Οἱ Τοῦρκοι ἐνίκησαν καὶ οἱ κάτοικοι δὲν παρεδόθησαν, ἀλλὰ ἐνεργοῦντες ἀπέθνησκον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἡρωϊκῶς. Ἡ Μεθώνη ἐγένετο κτῆμα τῶν Ὀθωμανῶν. Ἀλλὰ σωρὸν πτωμάτων, ἐρειπίων, καὶ ἀποτετεφρωμένην πόλιν ἐκυρίευσαν.

Μεταξὺ τῶν πολεμούντων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐν Μεθώνῃ, ἦτο καὶ εἷς Μινῶτος, τὸ ὄνομα Γουλιέλμος, ὅστις καὶ ἐφονεύθη. Μετὰ τὴν ἅλωσιν οἱ Χριστιανοὶ ἐγκαταλι-

πόντες τὴν Μεθώνην ἐζήτουν ἄσυλον εἰς ἄλλα μέρη, ἅ, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἐνετῶν, ἦσαν. Ἀλλὰ ἡ ἐποδημία ἤρχισε καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ, μεταξὺ τῶν ἀποδήμων, συμπεριελαμβάνετο, ἡ συζύγος τοῦ Γουλιέλμου Μινώτου μετὰ βρέφους, περίπου ἑπταετοῦς, ὀνόματι Γεωργίου, ἥτις ζητήσασα καταφύγιον, ἐπορεύετο εἰς Κεφαλληνίαν καὶ μετ' οὗ πολὺ ἀφίκετο εἰς Ζάκυνθον.

Οὕτω, κλάδος τοῦ ἐπισήμου καὶ εὐπατρίδου οἴκου τῶν Μινώτων, τοῦ κατασχόντος λαμπρὰν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐνετοκρατίας διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, οὓς ἀνέδειξεν, ἐλθὼν ἐνταῦθα, δὲν ἔμεινεν ἄκαρπος, καὶ διὰ συγγενείας συνδεόμενος μετὰ ἐπίσης περιφανῶν οἴκων τῆς νήσου ταύτης, ἀνέδειξεν, ἐπὶ ἐνετοκρατίας, καὶ ἄνδρας ἐπιφανεῖς, οὓς θέλομεν σκιαγραφήσῃ τῇ βάσει ἐγγράφων, σωζομένων εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχειοφυλακεῖον καὶ παρὰ τῷ ἀξιολόγῳ ἰατρῷ καὶ πεφιλημένῳ ἡμῖν κ. Διονυσίῳ Δ. Μινώτῳ.

* * *

Ὁ Γεώργιος ἐτέκνωσε τὸν Μανόλην, Βικέντιον, Λαμπρινὸν καὶ Νικόλαον, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ δύο θηλέων, Δωροθέας καὶ Κορνηλίας καὶ ἑνὸς υἱοῦ, ὅστις ἐκαλεῖτο, ὡς ὁ πάπος του, Γεώργιος καὶ ὅστις εἶνε ὁ πρῶτος ὁ διαπρέψας εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ζακύνθου. Τυχὼν δεξιᾶς φύσεως καὶ παιδιόθεν λαβὼν ἀνατροφὴν ἐξαίρετον καὶ ἐκπαίδευσιν οὐχὶ τυχοῦσαν, ἀνδριζόμενος ἐφάνη ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα, ἣν ἀφιλοκερδῶς ὑπηρέτησεν ἰδίως κατὰ τῶν Τούρκων.

Οἱ Τοῦρκοι πολλάκις ἐπειράθησαν τὴν Ζάκυνθον νὰ ἀποκτήσωσιν ἀλλὰ διὰ τῆς γενναιότητος τῆς φρουρᾶς καὶ κατοίκων ἀείποτε οἱ βάρβαροι ἐξεδιώχθησαν. Ὁ ἱστοριογράφος Νικόλαος Σέρρας (1) ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἰταλικῇ μεταφράσει καὶ συμπληρώσει τῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Λατίνων τῆς Ζακυνθου, ἀειμνήστου Ῥεμονδίνη, De Zacynthi Antiquitatibus, ἱστορίας, λατινιστί, τὴν ὁποίαν ἀντέγραψεν ὁ ἀείδιμος Βαρβιάνης, εἰς τὰ ἀνέκδοτα χρονικά του τῆς Ζακύνθου σωζόμενα εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχειοφυλακεῖον, περὶ τῶν ἐφόδων τῶν Ὀθωμανῶν οὐτωσὶ ἀποφαίνεται: «Αἱ δύο νῆσοι, τῆς Ζακύνθου καὶ »Κεφαλληνίας, ταὐτοχρόνως σχεδὸν ἔλαβεν »ἡ Ἐνετία, καὶ ἔσχον τὸ εὐτύχημα νὰ διατελῶσιν ἄχρι τοῦ νῦν προστατευόμεναι καὶ »ὑπερασπιζόμεναι ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν καταπιέσεων, ἃς ἰδίως ἡ Ζάκυνθος ὑπηνέγκεν »τῷ 1537, ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ ἀποβάντες μὲ »δυνάμεις κατέστρεψαν αὐτὴν, ἐπολιόρκησαν »τὸ φρούριον, ἐπυρπόλησαν τὰ προάστεια »καὶ τὰς κώμας. Ἀπεκρούσθησαν ὅμως καὶ »ἐφυγαδεύθησαν διὰ τῆς θαρραλεότητος τῶν »Βενετῶν τῶν ὑπερασπισάντων ἐκ νέου τὴν »χώραν, ὅτε τῷ 1571 οἱ Ὀθωμανοὶ ἐφώρμησαν »ἵνα ἁλώσωσι τὸ φρούριον. Διότι μῆνας τινὰς »πρὶν οἱ Χριστιανοὶ κατορθώσωσι τὴν περιφανῆ ἐκείνην τοῦ Κουρτζολάρων κατὰ »τῶν Ὀθωμανῶν νίκην· οἱ Τοῦρκοι προσ»ωρμίσθησαν εἰς Ζάκυνθον, ἔχοντες στόλον »τριακοσίων πεντήκοντα πλοίων διαφόρου »μεγέθους, ἐπὶ σκοπῷ ἀποβάσεως. Ἀποβι»βασθέντων 12000 Ὀθωμανῶν (1) ὑπὸ τὴν »ὁδηγίαν τοῦ Οὐλουζαλῆ πασᾶ, διῃρέθη»σαν κατὰ σώματα, ὧν, τινὰ μὲν εἰσεχώ»ρησαν εἰς τὰς τραχυτέρας θέσεις τῆς νή»σου, ἄλλα διεσπάρησαν εἰς τὴν πεδιάδα, »καὶ ἕτερα ἤρξαντο νὰ λεηλατῶσι τὰ παρὰ »τὴν παραλίαν οἰκήματα. Προβλεπτὴς τῆς νή»σου ἦν τότε Παῦλος ὁ Κονταρίνης, ἀνὴρ ἐ»ξόχου φρονήσεως καὶ μοναδικοῦ θάρρους, »ὅστις ἐν τῇ ἀφίξει τῶν πολεμίων ἐνθαρρύ»νας καὶ συναγαγὼν τοὺς κατοίκους ἔνδον »τοῦ φρουρίου, ἐξελέξατο 130 τοὺς ῥωμα»λεωτέρους, κελεύσας αὐτοὺς ὅπως ἐξερχό»μενοι ἐφίπποι ἀποτρέψωσι τοὺς ἐχθροὺς »τῆς λεηλασίας. Ἐξελθόντες λοιπὸν ἐν τῷ πε»δίῳ διεπράξαν ἔργα πολὺ ἀνώτερα τοῦ »μικροῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν διότι διὰ τῶν συν»εχῶν ἀψιμαχιῶν καὶ τῶν ἀκαταπαύστων »μαχῶν προὐξένησαν τηλικαύτην φθορὰν, ὥστε »οἱ ἐχθροὶ ἰσκληρυθέντες μὲν ἐπὶ μᾶλλον »ὑπὸ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ θυμοῦ, φυγα»δευθέντες δὲ καὶ καταδιωχθέντες ὑπ' ἐκεί»νων, διήρεσαν τὸν στρατὸν αὐτῶν εἰς 4

(1) Πρβλ. Νικόλαος Σέρρας, ὑπὸ Σ. Δε-Βιάζη ἐν τῷ περιοδικῷ Πειραιῶς «Ἀπόλλων». ἀριθ. 14

(1) Ὁ κλεινὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου καὶ πεφιλημένος ἡμῖν κύριος Κατραμῆς, μεταφράζων τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο εἰς τὰ ἀξιόλογα αὐτοῦ «Ἀνάλεκτα Ζακύνθου», ἐκπραδρομῆς ἔχει 10000

»ἀποσπάσματα, προσβαλλόντες τὸ φρούριον »ἀπὸ τεσσάρων μερῶν, ἵνα κυριεύσωσιν αὐτὸ »ἐξ ἐφόδου. Ἀλλ' ὁ ἀνδρεῖος Κονταρίνης »προετοιμασμένος ὢν παρετάξε τόν τε »στρατὸν καὶ τοὺς κατοίκους ἐν ὅλῃ τῇ »ἐκτάσει τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου, ἀφι»κομένων τῶν πολεμίων, πάντες μετὰ πα»ραδειγματικοῦ θάρρους ὑπερήσπισαν τὰς »θέσεις των, ὠθοῦντες ἀνδρείως ἐξ ὅλων »τῶν μερῶν τοὺς ἐνεργοῦντας τὴν ἔφοδον, »καὶ καταστρέφοντες αὐτοὺς διὰ τῶν πυρο»βόλων καὶ τοῦ συνεχοῦς πυροβολισμοῦ, ἀφοῦ »τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ὀπισθοχωρήσωσι. Διὰ δὲ »τῶν συνεχῶν καὶ ἐπανειλημμένων ἐξόδων »τοῦ ἱππικοῦ, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ σωθῶ»σιν ἐν τοῖς πλοίοις μετὰ μεγίστης συγ»χίσεως. Φοβηθέντες οἱ Ὀθωμανοὶ μή»πως φθάνων ὁ οὐχὶ μακρὰν διατελῶν Βε»νετικὸς στόλος, πολιορκήσῃ καὶ κτυπήσῃ »αὐτοὺς ἔνδον τοῦ λιμένος· ἀπέπλευσαν ἐκεῖ»θεν αἰσχρῶς μετὰ δεκατριήμερον διαμο»νήν».

Τὴν ἀνδρείαν ἰδίως τῶν Ζακυνθίων, καὶ αὐτὴ ἐκείνη ἡ Ἐνετία, ἐπισήμως ἐπῄνεσε καὶ ἀνεγνώρισε τὴν ἱκανότητα αὐτῶν καὶ τὰς θυσίας, ἃς ὑπέστησαν, ὅπως ἐλευθερώσωσι τὴν Ζάκυνθον ἐκ τῶν ἀγρίων Τούρκων, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς ἔγγραφον, ὅπερ ἀντεγράψαμεν ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἐνταῦθα ἀρχειοφυλακείῳ σωζομένου libro ordini et terminazioni.

Andreas Gritti Dei Gratia Dux Venetiarum et Nobili et Sapienti Viro Leonardo Tuscareno de suo Mantato Prov. Zacynthi fideli dilecto Salutem et dilectionis affect.

Havemo recevuto le lett.re v.re de ultimo del passato le quali ne significano l'armata turchesha esser andata alla volta de Modon. Havendosi accostata a quela Isola n.ra da c.a 280 tra fuste et Galie, facendoli quel danno che avvisate. Il quale per le bone provvisioni v.re essendo stato minore della volontà et mal animo che hanno detti Turchi contra noi. Cum il Senato molto vi laudamo del valore et della diligentia che havete usato nella diffensione di questo luoco n.ro, et se bene in ogni tempo la virtù v.ra sia stata cognos.ta et laudata da noi pure intanta occasione ella si è fatta assai più manifesta et cara la quale ha tolto il cuore alli inimici di venire alli danni di quel loco et perchè in ditte lettere ne scrivete il che ne ha datto molto consolazione degli fedelissimi cittadini et populo erano tutti uniti et ben disposti a sostenire ogni gaiarda iuvasione de Turchi et insieme con voi di et note vigilarono alli repari, spiance et affare quelle provison che alla conservation di quel loco bisognavano. Commend. la fede et dimostration loro di amor verso di noi il quale se ben non ne è stato novo nè è però stato sommamente grato et gli prometerete a nome n.ro che de tanta prontezza che hanno dimostratto ne servaremo quella memoria chi meritam.te dovemo essortandoli a perseverare in questa loro bona volontà et ad attendere alla fortificazione di quel luoco imperochè noi non mancharemo di mandarvi tutte le robbe che ne richiedete et che cognosceremo far al bisogno di quella terra, la quale per la importantia et fede sua ne è molto a core, acciochè con la virtù et vigilantia v.ra, et con la fede et prontezza di quelli fidelissimi et a noi carissimi cittadini et populo possiate con tal mezzi facilmente presservare quella isola dalli insulti et pericoli, che vi pottessero dare li inimici n.ri et p. nte lett.re. chiamati a voi quei cittadini et populi et capi di stradioti farete publicamente legere a satisfatione et notitia de tutti loro.

Data in n.ro Duc. Pal. die 12 octobris ind. ue XI, 1538,

Οἱ Ζακύνθιοι, κατὰ τοὺς δεινοὺς ἐκείνους χρόνους, ὑπὲρ Πατρίδος καὶ Πίστεως ἀείποτε ἐμάχοντο καρτερικῶς. Καὶ δὴ ὁ Γεώργιος Μινῶτος διέπρεψε διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειαν αὐτοῦ, τὰς θυσίας καὶ τὸν ἡρωϊσμόν. Αἱ κῶμαι Καταστάρι, Πηγαδάκια, Σκουλικάδο καὶ Ἁγία Μαρίνα, ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βενάρδου Βεντούρα, ἀλλ' ὅτε οὗτος, τῷ 1568, μεταβὰς εἰς Κεφαλληνίαν παρητεῖτο τῆς θέσεως του, ἡ κυβέρνησις ἐνεπιστεύθη τὰς ἄνωθι κώμας εἰς τὸν Γεώργιον Μινῶτον, ἰδίως διὰ τὰς ὑπονοίας, ἃς ὑπῆρχον, ἕνεκα τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, ὅστις περιέπλεον εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἐν Ζακύνθῳ, τῷ ἔτει 1570, ὁ φόβος μεγαλήτερος ἐγένετο· οἱ, εἰς τὰς παραλίας κώμας κατοικοῦντες, προσεπάθουν νὰ καταλείψωσι τὰς ἑστίας των, ἵνα εἰς ἀσφάλειαν τεθῶσι. Πολλοὶ ὅμως ἠτοιμάζοντο πρὸς ἄμυναν. Εἰς τὰς δεινὰς ἐκείνας φόβου καὶ τρόμου ἡμέρας τὸν Γεώργιον ἐξέλεξεν ἡ κυβέρνησις ἀρχηγὸν τῶν κωμῶν Βολίμων, Ὀρθονιῶν καὶ Πλεμοναρίου, πρὸς φρουρησιν, καὶ, ἰδίως, πρὸς ὑπερασπισιν τῆς Πατρίδος καὶ Πίστεως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς ὡραῖον ἔγγραφον τοῦ προβλεπτοῦ Παύλου Κονταρίνη, ὅπερ δημοσιεύομεν ἐν πρωτοτύπῳ, χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀξίας, ὡς σώζεται ἐν τῷ ἐκ περγαμηνῆς βιβλίῳ «Le Glorie della famiglia Minotto».

Noi Paulo Contarini per la Ill.ma et Ser.ma sig.ria di Venezia etc Proveditor di la città et Isola del Zante. Desiderando per li moti et preparamenti dell' armata Turchescha che si sentono et siamo avvisati farsi in Costantinopoli et nelle parti di Turchia circonvicine per l' anno presente et per li rumori di gu-

erra che caminano per riporti di molti per tempo con l' aggiuto di N.S. invigilar con tutte le forcie et ogni spirito n.ro alla conservatione di questa città et Isola a noi comessa et degl' habitanti in essa et non mancar di quelle debite provisioni che sia possibile per potersi preservare et defender valorosamente per ogni impeto et incursiono di nemici, che potesse occorrere et accioche tutte le cose possino regolarmente con li debiti modi et con ogni buon ordine come si conviene in conformità delle altre provissioni fatti et che tuttavia si fanno si per meter in sicurtà et buona difesa la fortezza di questo castello come per fornirle di monitione et altre cosa necessarie al vivere. Volendo anco proveder che tutte le genti di questa città et Isola che non sono descritte nelle ordinanze saranno compart.te et ressegnate sotto boni capi per poter quelle in ogni occasione ridur prontamente con le sue arme alle fattioni et bisogni della diffesa di essa fortezza per tanto al nome dell' ommipotente S.N.ro Iesu Christo per tenor delle p.nti nostre con l' autorità del Mag.to n.ro. Havemo elletto et deputato cap.o delli huomini delle *sottoscritte ville* il Nobil et fidel cittadino di questa città D.ne *Zorzi Minotto* et quello cosi elleggemo et deputamo con cargo et autorità di commandar essercitar et disciplinar tutti li detti ho.mi per ogni occorrentia che facesse bisogno in tempo di motto di guerra come da noi li sarà dato ord.ne e al qual volemo et commetemo che da ogni uno di detti huomini in pena della disgratia della Ser.ma Sig.a le sia prestata quella debita obidientia chi si conviene in tutte quelle cose che in nome nostro li sarà imposto et comandato tanto quanto si fosse la persona nostra propria. Essendon certo che da cadauno per la molta fedeltà et devotione che ha verso questo fellicissimo sh.to n.ro sarà mancato d' adoperarsi et esercitarsi prontamente in servitio della santissima fede chistiana a laude et gloria della divina M.tà et esaltatione di questa Illma et eccelsa Republica del ben et salute sua propria et della sua patria. In quor etc.

Data alli XXII di Febraro M.DLXX

Volimes, Ortoniès et Plemonario

PAULO CONTARINI Proveditor.

Ἡ προσβολὴ τῶν Τούρκων ὑπῆρξεν ἰσχυρά, ἀλλ' οἱ Ζακυνθιῶται προθύμως ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ἡρωϊκῶς ἐμάχοντο, καὶ χρήματα πολλὰ συνεισέφερον. Ὁ φόβος διήρκησεν ἐπ' ἀρκετῷ χρόνῳ, ἰδίως περὶ τὰς ἀφίξεις τοῦ 1571, ὅτε πλήθος ὁθωμανῶν πλοίων προσεπίλαζε τῇ Ζακύνθῳ. Καταφύγιον ἦτο τὸ φρούριον. Δώδεκα χιλιάδες Τοῦρκοι ἀποβιβασθέντες, ἠῤξαντο λεηλατοῦντες, κακοποιοῦντες, πυρπολοῦντες. Τὸ φρούριον ἀντεῖχεν. Οἱ Τοῦρκοι ὠχύρωσαν μέρος πρὸς τὸ προφήτην Ἠλιοῦ προσβάλλοντες μεγάλως τοὺς ἀμυνομένους Χριστιανούς. Τότε ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Κουτούλαβης, εὐπατρίδης, τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς, ἔφιππος καὶ ξιφήρης, τῇ συνῳδίᾳ ἄλλων ἑξ ἢ ἑπτά, ἐπιτίθεται πρῶτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ κόψας τὴν κεφαλὴν ἑνὸς Τούρκου, ἔφερεν αὐτὴν πρὸς τὸν προβλεπτήν. Τὸ θάῤῥος καὶ ἡ τόλμη τοῦ ἱερέως ἀνεθάῤῥυνε τοὺς πάντας. Εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην εἰς διάφορα μέρη ἐπολέμησεν ὁ Γεώργιος, τέλος δὲ ἡρωϊκῶς καὶ ὑπερασπιζόμενος τὸ φρούριον.

Μετὰ ταῦτα, διετάχθη ὁ Γεώργιος ὡς ἀρχηγὸς τῶν κωμῶν Βολίμων, Ὀρθονιῶν, καὶ Πλεμοναρίου, ἵνα καταγράψῃ τοὺς κατοίκους, ὧν προΐστατο, καὶ ἄλλας σχετικὰς περιγραφὰς καὶ ποιήσῃ, ἕνεκα τῶν ὑποψιῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, ὅστις περιέπλεενὲκ νέουεὶς τὸ ἰόνιον πέλαγος καὶ προσεπέλαζε τῇ νήσῳ. Εὑρισκόμενος ὁ Γεώργιος διὰ τὴν ὑπηρεσίαν του, εἰς τὴν κώμην Βολίμας, ἔμαθεν ὅτι δύο τουρκικαὶ φοῦσται πειρατικαὶ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν τοποθεσίανὀνομαζομένην στοῦ Καφίρου, ἵνα λεηλατήσωσι καὶ κακοποιήσωσι τὴν κώμην καὶ τὰ περίχωρα. Οἱ κάτοικοι, μαθόντες τοῦτο, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου ὄντες, ἠθελον νὰ εὕρωσι καταφύγιον, ἀλλ' ὁ Γεώργιος γενναῖος ὡς ἦτο, ὁπλισθεὶς, ἐνεθάῤῥυνε, διὰ λόγων τοὺς κατοίκους, οἵτινες, παρακολουθήσαντες αὐτὸν, ἔδραμον εἰς τοῦ Καφίρου, ἔνθα, εὑρόντες τοὺς Τούρκους, ἐπετέθησαν καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ φύγωσιν. Ἐκ τῶν ἐχθρῶν διάφοροι ἐπληγώθησαν, καὶ ζημίαι ὑπέρεησαν, ἀλλὰ καταλιπόντες καὶ τὴν θέσιν ἐκείνην, ἐπορεύθησαν εἰς τὴν τοποθεσίαν εἰς Σέλινα καὶ ἀκολούθως εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν, ἀείποτε ὅμως παρακολουθούμενοι παρὰ τῶν ἡμετέρων. Οἱ πυροβολισμοὶ τῶν ἐχθρῶν ὀλεθρίαν ζημίαν ἔφεραν εἰς τοὺς ἡμετέρους, ἐνῷ οἱ ἐχθροὶ ἔλαβον ζημίας καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Ἰδοὺ τὸ ἀπόσπασμα τῆς περγαμηνῆς, ἥτις περιγράφει τὴν συμπλοκὴν ταύτην, φέρει δὲ τὴν ἡμ. 30 Ἀπριλίου 1571, καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ προβλεπτοῦ Παύλου Κονταρίνη.....ZORZI MINOTTO come capo delle genti delle ville de Vollimes, Orthoniès et Plemonario di andar a far la descrittion delle genti delle ditte sue ville et tuor in nota la quantità delle biave per li sospetti dell' Armata Turchescha et trovandosi questi giorni passati per leffeteto predetto lui nella Villa de Volimes et essendo venuto avviso alla detta Villa come due fuste turchesche di corsari haveano messo in terra gente in luoco ditto stu Caffiru per venir a depredar et danneggiar detta villa et altre circonvicine. Esso s. Zorgi come persona valorosa et desiderosa di farsi conoscer prontamente si mise in arme con tutti gli huomini di détta villa quali di già per tal avviso si erano messi in paura et volevano scampar et quelli inanimati et essortati a voler andar ad opponersi alli detti corsari si inviò al detto luoco stu Caffiru et trovate le genti in terra cominciò opporsi et scaramuzzar con loro et si portò cosi valorosamente che li constrinse fuggir et retirarsi alle fuste con molto suo danno et vergogna. Havendone feriti et maltrattati molti di loro et essendosi dette fuste levate dal detto luoco et andate ad un altro luoco detto stu Seglina et poi a S. Andrea sempre le seguitorno et fuggirno non obstante che dalle detti fuste li fossero tirrate molti colpi di falconeti et infinite archibusate et frezzate con li quali mai potero offender alcuno delli detti huomini che erano con esso s. Zorzi et le fecero tanti danni alle ditte fuste che lasciate tre gomene per occhio, dui libani, la scala et una barca.....”

Ἐν ἑτέρῳ ἐγγράφῳ φέροντι ἡμ. 26 Σεπτεμβρίου 1576 ἱστορεῖται ὅτι φθάσας εἰς τὸ ἡμέτερον πέλαγος ὁ τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀλουτσαλῆ καὶ προκειμένου νὰ ἀποστείλωσιν ἀπεβιβαλμένον πεπειραμένον καὶ ἱκανὸν ἵνα διαπραγματευθῇ καὶ ἀποφασίσῃ περὶ ὅλων τῶν δυσχερειῶν, μεταξὺ τοῦ Πασᾶ καὶ τῶν ὑπηκόων Ἐνετῶν καὶ ἵνα ἀπελευθερωθῇ πλοῖον ἐνετικὸν, φρουροῦν εἰς τὴν Κρήτην (fragata della guardia di Candia) αἰχμαλωθὲν παρὰ τῶν Τούρκων, ἐξελέχθη ὁ Γεώργιος, ὅστις μετέβη εἰς τὸν λιμένα Φιγὲρ ἔνθα ἦτο ὁ Πασᾶς. Τὴν ἀποστολὴν ταύτην, ἐπιδεξίως ἐξεπλήρωσεν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐπέτυχε τοῦ πλοίου καὶ ὅλου τοῦ πληρώματος, καὶ παρὰ τοῦ τούρκου ἀρχηγοῦ ἔτυχε μεγάλων περιποιήσεων καὶ τιμῶν. Ὁ Γεώργιος πολλαχῶς ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα, ὑποστὰς πολλὰς ζημίας, ἰδίαις δαπάναις εἶχεν ἀρκετὸν ἀριθμὸν ἀνθρώπων, ὧν προΐστατο, μεθ' ὧν ἐμάχετο ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. Ἔλαβε διαφόρους τιμητικὰς θέσεις, εἰς ἃς ἀμισθεὶ ὑπηρέτησε. Πολλάκις ἐστάλη εἰς διαφόρους κώμας πρὸς καταγραφὴν, τῷ δὲ 1527 μετ' ἄλλων, ἔκαμεν τὴν στατιστικὴν τῆς νήσου, τὴν ὁποίαν πρότινος ἐτύπωσεν ὁ ἀκάματος Κωνσταντῖνος Σάθας. Δημοσιεύομεν ἀπόσπασμα περγαμενῆς δι' ἧς καταφαίνονται αἱ ζημίαι του ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.....ZORZI MINOTTO...conosciuto in ogni occasione pronto fidele et di molto valore obedientissimo ai mandati nostri et che non ha mai mancato di quanto apartien al cargo et debito suo usando nel disciplinar le sue genti convocarle alle fattioni star alle guardie giorno e notte in arme quando l' Armata turchecsha si ritrovava in danni di questa Isola et assedio di questo castello quella vigilantia et diligentia che si conviene con ogni amorevolezza et desterita et anco di sovenir li ditte sue gente quando sono venuti alle fattioni del viver del duo proprio, in modo che dell' opera et servitio suo ne siamo restati et restamo sommamente satisfatti et merita molta laude et comendatione appresso sua Ser.tà et cadauno suo rappresentante et oltre ciò faciamo anco fede qualmente ha havuto et patito grandissimi danni per esserli stato tagliato molti olivari delle suo possessioni per metter in sicurtà questo castello et abbrutiato da Turchi molte sue fabriche et case con robbe che haveva nel burgo della marina nell' Universal incendio del detto borgo successo il luglio passato.....

Ἡ οἰκογένεια Μινώτος, ἥτις, ὡς εἴδομεν, ἐκ Μεθώνης, ἦλθεν εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἦτο δὲ μεταξὺ τῶν εὐπατριδῶν τοῦ τόπου ἐκείνου. Ἀλλ' ἐλθοῦσα εἰς Ζάκυνθον ἐνεγράφη πρῶτος ὁ Γεώργιος, ὃν ἐσχιαγραφήσαμεν, εἰς τὴν χρυσῆν βίβλον, ὡς μαρτυρεῖ ἔγγραφον φέρον ἡμ. 12 Μαρτίου 1570.

Ὁ Γεώργιος ἐγέννησε τέσσαρας υἱοὺς, ἐν οἷς, καὶ ὁ Σταμάτιος, ὅστις διέπρεψε καὶ τὴν πατρίδα ὑπηρέτησε πολλάκις, μὲ κίνδυνον καὶ αὐτῆς ἐκείνης τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὡς πρεσβευτοῦ καὶ ὡς στρατιωτικοῦ. Περὶ τῷ 1588 ὁ Σταμά-

τιος μετὰ τοῦ Πέτρου Κοκκάλα, ἐξάλη πρέσβυς εἰς Πελοπόννησον, ἵνα μετὰ δώρων παρουσιασθῇ εἰς τὸν ἐκεῖ Σαγγιάκον, ἐξαιτούμενος τὴν τιμωρίαν τῶν Τούρκων πειρατῶν, προσφέρων δὲ καὶ 37 αἰχμαλώτους Τούρκους, οἵτινες ἦσαν εἰς τὴν γολέταν ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προβλεπτοῦ τοῦ στόλου Σοφιάνου. Τὴν ἀποστολὴν ταύτην διεξήγαγεν ἐπιτυχῶς. Τῷ 1602, ὅτε ἐφοβοῦντο νέαν τῶν Τούρκων προσβολήν, ὁ προβλεπτὴς Βονδομιέρης διώρισε τὸν Σταμάτιον ταγματάρχην τοῦ φρουρίου καθότι ἐν αὐτῷ εὕρισκε μεγίστην ἱκανότητα πρὸς διοίκησιν εἰς δεινὰς περιστάσεις ...«come persona, λέγει ὁ διορισμός, atta et sufficiente per poter dissiplinare li homini di questo castello si come ricercharà il tempo, l' occasione et il c.lio pub.co essendo massime esso sig. Stamatello stimato et tenuto in conto et col valore et autorità sua sarà per prestare utile et honorevole s.tio....."

Ὁ Σταμάτιος ἐγένετο πατὴρ πέντε τέκνων, καί, εἷς τούτων, ὀνόματι Γεώργιος, διεκρίθη ἐπὶ φιλοπατρίᾳ καὶ τόλμῃ. Λαβὼν τὸν βαθμὸν τοῦ σοπρακομίτου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς 300 ρωμαλέων νέων, οὓς ἐγύμναζε τακτικῶς εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολεμεῖν, ἦτο ἕτοιμος τῷ 1617 πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος. Τὸ ἑπόμενον ἔτος, ὅτε ὑπῆρξε φόβος προσβολῆς ἱσπανικῆς, ὁ Γεώργιος ἰδίαις δαπάναις, ἡτοίμασε 15 νέους ἱππεῖς καὶ ρωμαλέους. Τῷ 1634, ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου καὶ ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὸ φρούριον, ἕνεκα τῆς ἐγγωσμένης ἱκανότητός του καὶ τοῦ ἀκεραίου χαρακτῆρός του. Ἐν δὲ τῷ 1627 ἐκ νέου ἔλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ φρουρίου. Τῷ 1629 προσέφερεν εἰς τὴν πατρίδα λόχον ἐξ 150 ἀνδρῶν. Ὁ Γεώργιος ἐπίσης ὑπηρέτησεν ἄριστα τὴν πατρίδα πολλάκις εἰς διάφορα ὑπουργήματα.

Ἀποθανόντος τοῦ Γεωργίου, ἄφησε 2 τέκνα, τὸν Σταμάτιον καὶ Μανόλην. Ἡ Γερουσία ἠθέλησε νὰ ἀνταμείψῃ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς πάντες οἱ τρεῖς ἄνω Μινῶτοι προσέφεραν εἰς τὴν πατρίδα, ἀείποτε ἀφιλοκερδῶς, διὸ, διὰ δουκικοῦ διατάγματος, 30 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1642, ἐτίμησε τὸ τέκνον του Σταμάτιον καὶ, τῷ 1647, τὸν Μανόλην. Σύναμα διὰ τοῦ Διατάγματος τοῦ 1642 ἐθέσπισε νὰ λάβωσι καὶ δεκάτην πολλῶν μοδίων κριθῆς.

Δὲν ἔπαυσαν ὅμως νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα οἱ Μινῶτοι. Ὁ Σταμάτιος διωρίσθη τῷ 1648 διοικητὴς τοῦ φρουρίου. Τῷ 1654 ὅτε ἡ Ζάκυνθος εὑρίσκετο ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου καὶ ὑποψία ὑπῆρχε περὶ ἀποβιβάσεως Τούρκων, ἡ κυβέρνησις διέταξεν ἵνα ὁ Σταμάτιος ἐποπτεῖ τὰς κώμας Βολίμας Καταστάρι καὶ Ηηγαδάκια, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς πιστῶν ἀνδρῶν ἐμποδίσῃ πᾶσαν τοῦ ἐχθροῦ προβολήν. Εἰς διαφόρους ἄλλας περιστάσεις κατὰ τῶν Τούρκων ἐπολέμησεν ἰδίως εἰς τὴν Κρήτην, ἔνθα διεκρίθη καὶ ὑιός του Βικένδιος,—φέρων μετ' αὐτοῦ θελοντὰς,—ὅστις ἅμα ἔφθασε, τὸ 1669, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἔφοδον.

Ὁ Βικέντιος, καίτοι ἐνυμφεύθη δὲν ἀπέκτησεν υἱούς. Ἀλλὰ διεκρίθη ἀκολούθως ὁ Ἀναστάσιος Μινῶτος καταγόμενος ἐκ τοῦ Νικολάου, ἀδελφοῦ τοῦ τελευταίου διακριθέντος Γεωργίου. Ὁ Ἀναστάσιος ὡς σύνδικος, ἐν καιρῷ πανώλους, τῷ 1729, συνεισέφερεν ἀρκετὰ ποσὰ πρὸς οἰκοδόμησιν τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου.

Εἷς Κωνσταντῖνος Μινῶτος, τῷ 1716 ὡς θελοντὴς ἐπολέμησε κατὰ τῶν Οθωμανῶν ἐν πλοίῳ.

Ἴδομεν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Γερουσίαν ὑφ' ἡμ. 27 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1787, ἐν ᾗ ἀριθμοῦνται συντόμως πᾶσαι αἱ ὑπηρεσίαι καὶ θυσίαι τῆς οἰκογενείας Μινώτου· ἐπὶ πλέον δὲ, ἀναφέρεται ὅτι ἡ οἰκογένεια αὕτη ἦτο εὐγενὴς τῆς Μεθώνης, ὅτι ἐγγεγράφη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν Ζακυνθίων δὲ, οἱ ἀναφερόμενοι ἀπόγονοι, ἀπῄτουν, ἢ μᾶλλον ἐνόμιζον ὅτι ἦτο πρέπον νὰ λάβωσι καὶ τὸν τίτλον τοῦ κόμητος. Ὁμοία αἴτησις ἐγένετο καὶ πρὸς τὸν Δόγην.

Μεθ' ὅλας τὰς ἐρεύνας ἡμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν εἰσέτι εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχεῖον τὴν ἀπάντησιν τῆς Γερουσίας. Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν ζακυνθίων κομήτων ἡ οἰκογένεια δὲν ἐνεγράφη.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.